

**Analysis of narrative coherence and critical discourses
based on "the hegemony of freedom and its inequality"
In the novel "Dog and Long Winter" based on
Fairclough's approach¹**

**Parvin Gholamhosseini², Parastoo Karimi^{*3}, Hamidreza
Ghanooni⁴, Jahangir Safari⁵**

Received: 16/07/2022
Accepted: 29/11/2022

* Corresponding Author's E-mail:
karimi-p@sku.ac.ir

Abstract

Critical discourse analysis is an approach that examines language as a form of social function and emphasizes the reproduction of social and political power through text and dialogue. One of the types of discourse analysis is critical discourse, which tries to systematically explore the unknown relationships between texts, events, discourse practices and structures, the relationships of cultural and social processes at a wide level. In this research, the discourses related to the ideology of "freedom" in the novel "Dog and Long Winter" have been investigated with the descriptive-analytical method and by referring to Fairclough's critical model. Also, by examining and deciphering the

1. The thesis is extracted from Parvin Gholamhosseini's doctoral thesis
2. Ph.D., Persian language and literature department and university lecturer, Shahrekord University, Shahrekord, Iran.
<https://orcid.org/0000-0002-9433-7063>.
3. Assistant Professor, Department of Persian Language and Literature, Shahrekord University, Shahrekord, Iran.
<https://orcid.org/0000-0001-6925-9561>.
4. Assistant Professor, Department of Persian Language and Literature, Payam Noor University, Tehran, Iran.
<https://orcid.org/0000-0001-7861-6858>
5. Professor, Department of Persian Language and Literature, Shahrekord University, Shahrekord, Iran.
<https://orcid.org/0000-0002-4344-3907>

linguistic layers of the novel (lexical, grammatical and structural level of the text) and the context of the situation, the level of influence and the set of tricks used by the author to express his ideological goals are determined. The purpose of the author of this research is to discover the natural implied propositions that have an ideological meaning and are used in the discourses related to the hegemony of freedom in the novel "Long Dog and Winter". Perhaps a large number of these assumptions (for example, the use of metaphors, symbols, or the selection of words specific to female writers, etc.) have become completely natural, and people are generally unaware of their existence; The emerging data show that all the elements of the novel - including "title selection", "repetition", a large number of negative words against positive words, the gray theme of the novel, metaphors, the author's perspective, the context of the situation, etc. coherent, they contribute to the presentation of the ideological concept of "freedom". The important point is that in social developments, one should pay attention to the change of ideologies, situational context, content and significance of works, linguistic and rhetorical points (especially symbols and metaphors). Maybe the change in some symbols, metaphors and parables can be an indicator to evaluate aspects of social and cultural developments.

Keywords: critical discourse analysis, Norman Fairclough approach, narrative coherence, dog and long winter, hegemony of freedom.

1. Introduction

In this research, by choosing critical methods and goals, we have tried to reveal the social determinants and effects of the discourse, which are naturally hidden from the view of its participants. Since currently "descriptive" researches about the discourse show the dominant side of the research (which, of course, this method lacks such characteristics and considerations), therefore, the critical goals of the discourse were necessarily investigated. According to Fairclough's

critical model, the hypothesis is that there is a meaningful link between the specific characteristics of texts, the ways in which texts are linked and interpreted, and the nature of social action.

Research Question(s)

In this research, we try to answer the following questions:

- What effect does the social-political context have on the language of the novel "The Dog and the Long Winter"? - Is the text trying to reproduce its contemporary discourses or is it trying to confront and change these discourse conditions? - What is the place of intertextuality (myths and metaphors, etc.) in understanding the text?

2.Critical discourse analysis

In fact, critical discourse analysis seeks to discover how language is used to create and maintain power relations and ideology (Jahangiri, 2012, p. 182). "Fairclough considers the turning point of discourse analysis to be attention to the role of power relations and inequalities in creating social distortions and inequalities, and because ideology serves power, it should also be analyzed; Because power relations are formed by ideologies (Fairclough, 1992. P.172).He considers three levels (description, interpretation, and explanation) to achieve this goal, that is, to examine power and ideology and to show injustices (cf. Aghagolzadeh, 2016, p. 19). By examining these three levels in speech or writing, he shows the distortions caused by the discourse of power in society.

3. Methodology

In this research, by choosing critical methods and goals, we have tried to reveal the social determinants and effects of the discourse, which are naturally hidden from the view of its participants. Since currently "descriptive" researches about the discourse show the dominant side of the research (which, of course, this method lacks such characteristics and considerations), therefore, the critical goals of the

discourse were necessarily investigated. According to Fairclough's critical model, the hypothesis is that there is a meaningful link between the specific characteristics of texts, the ways in which texts are linked and interpreted, and the nature of social action.

4. Results

Due to its unique nature and its close links with the society and social and political events, the mentioned novel has a lot of relevance to the discourse analysis method; By reflecting and re-reading it, you can understand the biggest issues in the minds of personalities, the type of power relations and the lack of political freedom, etc. When we put the formal words of the novel in the position of analogy and evaluation, we will find the real attitude of the text. The first point of the textual context in the novel is "choosing the title". The author has determined his worldview position in the novel before the beginning. The words "dog" and "winter" are both used in a symbolic sense, and the length of winter refers to the continuity of conditions.

"Repetition" is one of the easiest ways to fix a problem in the audience's mind, which he has repeatedly reminded the audience of the word "freedom" and the lack of it. Comparing the large number of negative words against positive words can be caused by the confusion of the author's mind on the one hand, and on the other hand it can be affected by the heterogeneity in the society. But their content shows two negative and positive poles as well as a neutral pole. The negative pole includes Hossein, Hour, etc., and the positive pole includes Ali, Sabouri's uncle, great and small uncles, and most family members. The best representative for the neutral pole is most of the city people. The process of the novel continues with these three poles and its subordinates, and the narrator has allowed different people to comment on each pole, so the content of such a novel cannot necessarily be considered a positive or negative content; It also has a gray theme. In this work, the conflict between good and evil, good and bad is depicted. Despite the conflict between the characters, the author did not hold the other characters accountable for their actions and

thoughts. The voice of the novel can be called an active voice. Because most of the sentences are active and the subject is known. The use of adverbs is one of the most important linguistic indexes that clearly shows the extent and intensity of worldview. Therefore, it is very important to pay attention to the selection of the form of adverbs as well as the content expressed for them. It is as if the author's goal is to show the extent of people's appearance and its intensity, which he criticized in this way. According to the investigations carried out in the field of time pattern, it can be concluded that the frequency of time loss, place loss, subject loss, and personality loss in this novel is the result of a pluralistic, anxious and questioning view that is formed in the narratives. Successive changes cause the narrative to leave the linear and chain function, which causes shock and sudden displacement. At the level of interpretation and explanation, the author has sometimes used myth to create mythological intertextuality. Parsipour, while invoking various texts such as the Qur'an, narrations, poems of previous poets and using proverbs, popular terms, seeks to explain the political, social and cultural situation of the society. With an anti-colonial discourse, he expresses issues such as political, social and cultural disorder. Parsipour expressed the lack of freedom (in its various forms: expression, opinions, political activities, etc.) in a symbolic and symbolic language and demanded to change the situation. By strengthening the spirit of struggle, he seeks to acquire concepts such as freedom and change.

References

- Aghagolzadeh, F. (2014). *Critical discourse analysis*. Third edition. Tehran: Scientific and Cultural Publications.
- Fairclough, N. (2000). *Critical analysis of discourse*. The translator of Fatima Shaisteh Piran and others. First Edition. Tehran: Media Studies and Research Center.
- Jahangiri, J., & Bandar Rigizadeh, A. (2012). Language, power and ideology in Norman Fairclough's critical approach to discourse analysis. *Theoretical policy research*, 14, 57-82.

دوفصلنامه روایت‌شناسی

سال ۷، شماره ۱۴، پاییز و زمستان ۱۴۰۲، صص ۳۹۹-۴۵۴

مقاله پژوهشی

DOR: 20.1001.1.25886495.1402.7.14.12.7

تحلیل انسجام روایی و گفتمان‌های انتقادی مبتنی بر

«هژمونی آزادی و نابرابری آن»

در رمان *سگ و زمستان بلند* براساس رویکرد *فرکلاف*^۱

پروین غلامحسینی^۲، پرستو کریمی^{۳*}، حمیدرضا قانونی^۴، جهانگیر صفری^۵

(دریافت: ۱۴۰۱/۴/۲۵ پذیرش: ۱۴۰۱/۹/۸)

چکیده

تحلیل گفتمان انتقادی رویکردی است که زبان را به‌عنوان شکلی از کارکرد اجتماعی بررسی و بر نحوه بازتولید قدرت اجتماعی و سیاسی به‌وسیله متن و گفت‌وگو تأکید می‌کند. یکی از گونه‌های تحلیل گفتمان، گفتمان انتقادی است که سعی دارد با روشی نظام‌مند به کاوش در روابط نامعلوم بین متون وقایع و اعمال گفتمانی و ساختارها، روابط فرایندهای فرهنگی و اجتماعی - سیاسی در سطح گسترده بپردازد. در این پژوهش با روش توصیفی - تحلیلی و با

۱. مقاله مستخرج از رساله دکتری پروین غلامحسینی است.

۲. دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی (محض)، دانشگاه شهرکرد، شهرکرد، ایران.

<https://orcid.org/0000-0002-9433-7063>

۳. استادیار زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه شهرکرد، شهرکرد، ایران (نویسنده مسئول).

*karimi-p@sku.ac.ir

<https://orcid.org/0000-0001-6925-9561>

۴. استادیار زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه پیام نور، تهران.

<https://orcid.org/0000-0001-7861-6858>

۵. استاد زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه شهرکرد، شهرکرد، ایران.

<https://orcid.org/0000-0002-4344-3907>

استناد به الگوی انتقادی فرکلاف، گفتمان‌های مرتبط با ایدئولوژی «آزادی» در رمان سگ و زمستان بلند مورد بررسی قرار گرفته‌اند. همچنین با بررسی و رمزگشایی لایه‌های زبانی رمان (سطح واژگانی، دستوری و ساختاری متن) و بافت موقعیت، میزان تأثیرپذیری و مجموعه ترفندهایی که نویسنده برای بیان اهداف ایدئولوژیک خود به کار بسته، مشخص می‌شود. هدف نویسنده از انجام این پژوهش، کشف گزاره‌های تلویحی طبیعی‌ای است که مبنای ایدئولوژیک دارند و در گفتمان‌های مربوط به هژمونی آزادی، در رمان سگ و زمستان بلند به کار رفته‌اند. چه‌بسا تعداد زیادی از این مفروضات (برای مثال کاربرد استعارات، نمادها و یا گزینش واژگان مختص به نویسندگان زن و...) کلاً طبیعی شده‌اند و مردم عموماً از وجود آن‌ها بی‌خبرند؛ داده‌های برآمده نشان‌گر آن است که تمامی عناصر رمان - از جمله «گزینش عنوان»، «تکرار»، تعداد فراوان واژگان منفی در برابر واژگان مثبت، تم خاکستری رمان، استعارات، نوع زاویه دید نویسنده، بافت موقعیت و... - به‌طور منسجم، در ارائه مفهوم ایدئولوژیک «آزادی» سهیم هستند. نکته مهم این است که در تحولات اجتماعی، باید به تغییر ایدئولوژی‌ها، بافت موقعیتی، محتوا و جان‌مایه آثار، نکات زبانی و بلاغی (به‌خصوص نمادها و استعاره‌ها) توجه کرد. چه‌بسا تغییر در برخی از نمادها، استعاره‌ها و تمثیل‌ها می‌تواند شاخصی برای ارزیابی جنبه‌هایی از تحولات اجتماعی و فرهنگی باشد.

واژه‌های کلیدی: تحلیل گفتمان انتقادی، رویکرد نورمن فرکلاف، انسجام روایی، سگ و زمستان بلند، هژمونی آزادی.

۱. مقدمه

بررسی ادبیات سیاسی معاصر، به‌ویژه متون داستانی در دهه‌های اخیر، با تحلیل گفتمان انتقادی پیوند خورده است و منتقدان کوشیده‌اند با استفاده از این رویکرد، روابط قدرت را در داخل متن بیابند و در این راستا، به نوعی قدرت سیاسی حاکم و ایدئولوژی نویسنده پی ببرند. صاحب‌نظرانی مانند نورمن فرکلاف در زمینه معرفی و رشد تحلیل

گفتمان انتقادی به‌عنوان گرایشی نو در تحلیل متن نقش مهمی داشته‌اند. از دید او براساس تحلیل گفتمان با دو چارچوب متنی و فرامتنی مواجه هستیم؛ بخش نخست، ماهیتی سبکی، نحوی - معنایی و بخش دوم ماهیتی اجتماعی - سیاسی و فرهنگی دارد. در این روش علاوه بر عناصر لغوی و نحوی تشکیل‌دهنده جمله، با عناصر بافت موقعیت فرهنگی، اجتماعی و سیاسی نیز سروکار داریم (ر.ک. فرکلاف، ۱۳۷۹، ص. ۸). در پژوهش حاضر با روش توصیفی - تحلیلی، یکی از گفتمان‌های غالب موجود در رمان‌های سیاسی - اجتماعی مربوط به دهه ۱۳۵۰، گفتمان مبتنی بر «هژمونی آزادی و پویایی نابرابری آن به‌لحاظ حقوق بشر»، مطالعه موردی: رمان *سگ و زمستان بلند* اثر شهرنوش پارسی‌پور، با توجه به رویکرد انتقادی نورمن فرکلاف مورد بررسی قرار می‌گیرد. در این الگو به کمک ابزار زبان‌شناختی می‌توان لایه‌های زیرین معنایی این رمان را با توجه به عواملی چون بافت تاریخی، فرایندهای اجتماعی، سیاسی و ... آشکار کرد. روش تحلیل این گونه است که ابتدا با پردازش لایه‌های مختلف آثار گفتمان‌های غالب دارای بار ایدئولوژیک «هژمونی آزادی و نابرابری آن» گزینش می‌شوند. در ادامه، گفتمان‌ها براساس نظریه فرکلاف در سه سطح توصیف (از نظر توجه به انتخاب نوع واژگان از میان مدلول‌های موجود، روابط هم‌نشینی واژگان، کاربرد اسامی خاص و به‌طور کلی تحلیل انتزاعی متن که گاه ایدئولوژی نویسنده را دربردارد)، تفسیر (توجه به جنبه بینامتنی) و تبیین مورد تحلیل قرار می‌گیرند.

در این پژوهش با انتخاب روش‌ها و اهداف انتقادی، سعی شده است که تعیین‌ها و تأثیرات اجتماعی گفتمان را که ماهیتاً از دید مشارکان آن مخفی شده، آشکار سازیم. از آنجایی که در حال حاضر تحقیقات «توصیفی» درباره گفتمان وجه غالب تحقیقات را نشان می‌دهند (که البته این روش فاقد چنین ویژگی‌ها و ملاحظات‌اند)، به همین دلیل

ضرورتاً، اهداف انتقادی گفتمان مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به الگوی انتقادی فرکلاف، فرضیه این است که پیوندی معنادار میان ویژگی‌های خاص متون، شیوه‌هایی که متون با یکدیگر پیوند می‌یابند و تعبیر می‌شوند و ماهیت عمل اجتماعی وجود دارد. در این پژوهش سعی بر آن است به سؤالات زیر پاسخ داده شود:

۱. بافت سیاسی - اجتماعی چه تأثیری بر زبان رمان سگ و زمستان بلند دارد؟

۲. آیا متن در صدد بازتولید گفتمان‌های معاصر خود است یا در تلاش برای مقابله و تغییر این شرایط گفتمانی است؟

۳. جایگاه بینامتنیت (اسطوره‌ها و استعارات و...) در فهم متن چیست؟

۲. پیشینه پژوهش

در زمینه «تحلیل گفتمان انتقادی» پژوهش‌های گوناگونی صورت گرفته است که برخی از آن‌ها عبارت‌اند از:

قنبری (۱۳۸۲)، «مقایسه تحلیل انتقادی گفتمان داستان کوتاه معاصر بزرگ‌سالان و داستان‌های کوتاه معاصر نوجوان» به راهنمایی لطف‌الله یارمحمدی: این تحقیق به بررسی و مقایسه ساختارها و مؤلفه‌های گفتمان‌مدار موجود در داستان‌های کوتاه معاصر بزرگ‌سال و نوجوان پرداخته است و سعی در بیان این مطلب دارد که تا چه حدود و به چه منظور نویسندگان ادبی در آثار خود از این ساختارها و مؤلفه‌ها استفاده کرده‌اند. حسینی (۱۳۹۶)، در پایان‌نامه «بررسی تطبیقی تحلیل گفتمان انتقادی در دو رمان الارض عبدالرحمن الشرقاوی و جای خالی سلوچ محمود دولت‌آبادی براساس نظریه فرکلاف» به توصیف متن دو رمان به لحاظ ساختار زبان‌شناسی، تفسیر بافت موقعیتی،

گفتمان‌های بینامتنی، تبیین ساختارهای به‌کار گرفته شده در دو رمان «الارض عبدالرحمن الشرقاوی و جای خالی سلوچ محمود دولت‌آبادی» پرداخته است. آقاگل‌زاده و غیاثیان (۱۳۸۶)، «رویکردهای غالب در تحلیل گفتمان انتقادی»: در این مقاله سعی شده است تا با مروری بر خاستگاه تحلیل گفتمان انتقادی و معرفی مکاتب تأثیرگذار بر آن، به بیان اشتراکات و افتراقات رویکردهای غالب در آن پرداخته شود. پژوهشگران در پایان به این نتایج رسیده‌اند که با وجود تفاوت‌هایی که در رویکردهای غالب در تحلیل گفتمان انتقادی به چشم می‌خورد، همه هدف واحدی را دنبال می‌کنند و آن نشان دادن رابطه دیالکتیک میان زبان، قدرت و ایدئولوژی و نقش مؤثر زبان در تجلی قدرت و مشروعیت‌بخشی به روابط نابرابر اجتماعی است. قدرت از زبان مشتق نمی‌شود، بلکه زبان برای مبارزه با قدرت، برای فروپاشی آن و ایجاد تغییر در توزیع آن به‌کار گرفته می‌شود.

ذوالفقاری و دسترنج (۱۳۹۸)، «بررسی آیات «تحدی» براساس نظریه تحلیل گفتمان انتقادی «نورمن فرکلاف»: این پژوهش در پی رهیافتی جدید به منطق نزول آیات تحدی با روش توصیفی - تحلیلی و برپایه تحلیل گفتمان انتقادی نورمن فرکلاف، به بررسی چگونگی تعامل زبانی قرآن با اوضاع خفقان‌آور مسلط بر زمان می‌پردازد و چگونگی پیوند آیات تحدی با قدرت مسلط بر جامعه را در سه لایه توصیف، تفسیر و تبیین بررسی می‌کند. نتیجه پژوهش حاکی از آن است که گفتمان تحدی، تحت تأثیر اوضاع سیاسی حاکم، به‌ویژه رفتار مشرکان، شکل گرفته و نمود تأثیر متقابل قرآن بر کنش مشرکان است.

منتظری و همکاران (۱۳۹۷)، «تحلیل گفتمان انتقادی "وظایف مرید" از دیدگاه قشیری براساس رویکرد فرکلاف»: در این پژوهش باب آخر رساله قشیری که

دربگیرنده سفارش به مریدان است، براساس نظریه فرکلاف تحلیل شده است. در این بررسی نتایج نشان می‌دهد که ایدئولوژی قشیری در شیوه استفاده از عبارات و کلمات آشکار می‌شود. گفتمان‌های مسلط بر این باب شامل تعظیم، تسلیم مرید در برابر پیر هستند که به بازنمایی اوضاع اجتماعی و فرهنگی و سیاسی پرداخته‌اند.

شرکت مقدم و همکاران (۱۴۰۰)، «تحلیل گفتمان انتقادی شما که غریبه نیستید براساس رویکرد نورمن فرکلاف»: پژوهشگران در پایان به این نتایج دست یافته‌اند که موضوع این داستان، از یک سو فقر و بی‌سوادی حاکم بر جامعه و اوضاع نابسامان اجتماعی روستاها و از دیگر سو احساس آزادی و تلاش برای دستیابی به قدرت نزد شخصیت‌های اصلی داستان که در کلمات و عبارات‌های متن نهفته، است. در سطح تفسیر، نویسنده به خوبی توانسته فضای عاطفی و روانی حاکم بر اوضاع اجتماع آن دوره را تفسیر کند. در سطح تبیین، تقابل بی‌سواد و سواد، فقر و ثروت فضای داستان را در هیجان تقابلی فرو برده است.

بهبهانی و همکاران (۱۳۹۲)، در مقاله «بررسی و تحلیل انتقادی گفتمان رمان سگ و زمستان بلند» با تأمل و بازخوانش این رمان، حوادث مهم سیاسی ایران را با تأیید بر مسائل روانی شخصیت‌ها با توجه به روش تحلیل گفتمانی متن و عناصر برجسته حاضر در آن، بررسی و تحلیل می‌کنند. نویسندگان به این نتیجه دست یافته‌اند که تحلیل گزاره‌های متن در سطح تبیین نشان می‌دهد که زمینه تاریخی رمان رویدادهای سیاسی است و اصلی‌ترین درون‌مایه آن تقابل نسل‌ها و نقد قدرت است که در کنش‌ها و گفت‌وگوهای داستانی و با زبان و بیانی زنانه منعکس شده است.

با توجه به جست‌وجوهای صورت‌گرفته در زمینه تحلیل الگوی زمانی روایت‌ها و فرایندها و مشارکان مسلط در گفتمان‌های انتقادی مبتنی بر «هژمونی آزادی و نابرابری آن»، در رمان سگ و زمستان بلند با توجه به رویکرد انتقادی نورمن فرکلاف، به‌ندرت

مورد توجه منتقدان رمان قرار گرفته است؛ از این رو پرداختن به این رمان می‌تواند فتح بابی برای ورود به اندیشه‌های سیاسی و اجتماعی پارسی‌پور و چگونگی بازتاب این اندیشه‌ها در زبان او باشد.

۳. چارچوب نظری

تحلیل گفتمان انتقادی، رویکردی بینارشته‌ای برای مطالعه گفتمان است که زبان را به‌عنوان شکلی از کارکرد اجتماعی بررسی می‌کند و بر نحوه بازتولید قدرت اجتماعی و سیاسی به‌وسیله متن و گفت‌وگو تأکید می‌کند. گفتمان‌شناسی یا تحلیل گفتمان یا تحلیل کلام یکی از زیرشاخه‌های علم زبان‌شناسی، به مطالعاتی اطلاق می‌شود که زبان نوشتاری، گفتاری یا نشانه‌ای یا هر گونه پدیده نشانه‌شناختی را مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهند (ر.ک. فرکلاف، ۱۳۷۹، ص. ۸). تحلیل گفتمان انتقادی به رابطه زبان و قدرت، به‌عنوان کنش اجتماعی، همت می‌گمارد. این چارچوب یکی از نگرش‌هایی است که به ارزیابی انتقادی تفکر نهفته در متون متفاوت و از جمله متون ادبی، کارکردهای زبانی و اجتماعی می‌پردازد. اکثر نظریه‌پردازان گفتمان را کاربرد زبان به‌مثابه کنش اجتماعی تعریف کرده‌اند. برخلاف رویکردهای دیگر نظیر فرمالیست‌ها که معتقدند هر متنی صرفاً یک خوانش صحیح دارد، در حوزه گفتمان انتقادی رویکردی واحد وجود ندارد، بلکه براساس تفاوت موجود در بنیان‌های نظری و ابزارهای تحلیل می‌توان رویکردهای متفاوتی را در این حوزه مطالعاتی نظیر رویکرد جامعه‌شناختی - زبان‌شناختی روث وداک، رویکرد نشانه‌شناسی - اجتماعی کرس و ون لیون ... نام برد (ر.ک. یورگنسن، ۱۳۹۸، ص. ۱۷ به نقل از یحیی‌زاده و کاظمی، ۱۴۰۱، ص. ۴۹۵). در پی انقلاب سوسور در زبان‌شناسی، تحلیل گفتمان انتقادی هم توانست با رویکردی از نظریه فرکلاف به یکی از شیوه‌های تفکر و روش‌های پژوهش برسد. فرکلاف با

طرح تبیین و تفسیر در تحلیل گفتمان انتقادی نظم اجتماعی و پرکتیس فرهنگی را چارچوبی نهادی دانست که به دنیا معنا و ساختار می‌بخشد که می‌توان برای رسیدن به فرازمانی و فرامکانی آن را مبتنی بر سازه‌گرایی اجتماعی گردانید. تحلیل گفتمان انتقادی چه به لحاظ روشی و چه به لحاظ موضوعی و حوزه‌های به‌کارگیری، بر آن است که از دریچه زبان به مسائل بنگرد و تأثیر متقابل زبان و ساختار اجتماعی بر یکدیگر را بیابد و سازوکار قدرت در پس کلام و اندیشه نویسنده یا گوینده را با توجه به کارکردهای کاربردی زبان بازنمایی کند. یکی از نشانه‌های تحلیل گفتمان انتقادی نگاهی فرازمانی و جست‌وجو در بافت‌های تاریخی، اجتماعی و فرهنگی زبان است (Fairclough, 1992) به نقل از یحیی‌زاده، ۱۴۰۱، ص. ۵۰۲).

درحقیقت، تحلیل گفتمان انتقادی درصدد کشف این موضوع است که زبان چگونه برای ایجاد و حفظ روابط قدرت و ایدئولوژی به‌کار گرفته می‌شود (جهانگیری، ۱۳۹۲، ص. ۱۸۲). «فرکلاف نقطه عطف تحلیل گفتمان را توجه به نقش روابط قدرت و نابرابری‌ها در ایجاد کژی‌های اجتماعی و نابرابری‌ها می‌داند و چون ایدئولوژی در خدمت قدرت است نیز باید مورد تحلیل واقع شود، زیرا روابط قدرت به‌وسیله ایدئولوژی‌ها شکل می‌گیرد» (Fairclough, 1992, p.172). او برای رسیدن به این هدف، یعنی بررسی قدرت و ایدئولوژی و برای نشان دادن بی‌عدالتی‌ها سه سطح (توصیف، تفسیر و تبیین) را در نظر می‌گیرد (ر.ک. آقاگل‌زاده، ۱۳۸۶، ص. ۱۹). او به‌وسیله بررسی این سه سطح در گفتار یا نوشتار کژروی‌ها را که ناشی از گفتمان قدرت در جامعه است، نشان می‌دهد.

۱-۳. سطح توصیف

ساخت‌های گفتمان‌مدار، ساخت‌های زبان‌شناختی و جامعه‌شناختی‌ای هستند که استفاده از آن‌ها باعث می‌شود از گفته‌ای یا متنی، برداشت‌های مختلفی ممکن شود، همچنین موجب پوشیدگی و ابهام متن یا صراحت آن، برجسته‌سازی بخشی از کلام و یا در حاشیه قرار گرفتن آن می‌شود (ر.ک. یارمحمدی، ۱۳۸۳، ص. ۱۳۳). در الگوی فرکلاف، توصیف، پیش‌فرض تفسیر و تبیین است. به نظر او رفتارهای گفتمانی تا زمانی که به حفظ، تضعیف یا تأثیر روابط قدرت یاری برسانند، دارای بار ایدئولوژیک هستند (ر.ک. فرکلاف، ۱۹۸۹، ص. ۱۱۱). مطابق این نوع تحلیل، باید به چنین مسائلی پرداخت: به لحاظ ایدئولوژیک بین کلمات چه نوع روابط معنایی وجود دارد؟ آیا کلمات رسمی هستند یا محاوره‌ای؟ آیا عباراتی که بر حسن تعبیر دلالت کند، وجود دارد؟ بیشتر جملات معلوم هستند یا مجهول؟ بیشتر جملات مثبت هستند یا منفی؟ از کدام وجه از وجوه پرسشی، خبری و ... استفاده شده است؟ و... (همان، صص. ۱۶۷-۱۷۱).

۲-۳. سطح تفسیر

«تفسیر» دومین مرحله تحلیل گفتمان انتقادی فرکلاف، ترکیبی از محتوای متن و ذهنیت مفسر است. صرفاً نمی‌توان توسط ویژگی‌های صوری متن، مستقیماً به تأثیرات ساختاری بر شالوده جامعه پی برد، زیرا اساساً نوع ارتباط متن و ساختارهای اجتماعی، رابطه‌ای غیرمستقیم است (ر.ک. فرکلاف، ۱۳۷۹، ص. ۲۱۴). تفسیر برآیند ارتباط متقابل مرحله توصیف صوری متن (یعنی همان سرنخ‌های سازمان نحوی) با دانش زمینه‌ای ذهن مفسر خواهد بود (ر.ک. آقاگل زاده، ۱۳۸۷، ص. ۲۰۳). برای عبور از سطح و رسیدن به عمق متن باید مؤلفه‌های به‌دست آمده از لایه سطح، تفسیر شوند. «در ورای این لایه‌ها، ساختارهای اجتماعی فرهنگی و همچنین دانش و نظام ادراکی

مخاطب و مؤلف متن قرار دارد» (ر.ک. میرفخرایی، ۱۳۸۳، ص. ۱۱ به نقل از کریمی، ۱۳۹۸، ص. ۱۰۵). رسیدن به لایه‌های مذکور با تفسیر ممکن می‌شود.

در این مرحله، چند پرسش مطرح می‌شود: ماجرا و موضوع چیست؟ چه اشخاصی درگیر ماجرا هستند؟ روابط میان افراد درگیر ماجرا چیست؟ نقش زبان در پیش بردن ماجرا چگونه است؟ باید توجه کرد که از زبان به شکلی ابزاری برای تحقق بخشی از یک هدف گسترده استفاده می‌شود. زبان نه تنها معرفی‌کننده ژانر است، بلکه مجرای ارتباط را نیز مشخص می‌کند. به‌طور کلی می‌توان گفت: فاعلان را افراد درگیر، موضوع و محتوا را چیهستی ماجرا و روابط را مناسبات میان فاعلان مشخص می‌کنند (ر.ک. فرکلاف، ۱۳۷۹، ص. ۲۲۶).

۳-۳. سطح تبیین

«تبیین» سومین مرحله تحلیل گفتمان انتقادی است. این سطح به توضیح چرایی تولید این چنین متنی از میان امکانات موجود در آن زبان برای تولید متن، در ارتباط با عوامل جامعه‌شناختی، گفتمان، ایدئولوژی و قدرت و دانش فرهنگی - اجتماعی می‌پردازد (ر.ک. آقاگل‌زاده، ۱۳۸۶، ص. ۱۹). فرکلاف تبیین گفتمان را به‌عنوان کنش اجتماعی وصف می‌کند و بیان می‌کند که ساختارهای اجتماعی، چگونه گفتمان را تعیین می‌بخشند؛ و یا اینکه گفتمان چه تأثیراتی بر آن ساختار می‌تواند بگذارد (ر.ک. فرکلاف، ۱۳۷۹، ص. ۲۴۵). در این سطح محقق به تحلیل متن به‌عنوان جزئی از روند مبارزه اجتماعی در ظرف مناسبات قدرت می‌پردازد. در زمینه تبیین باید سه پرسش زیر را مد نظر داشت: ۱. ایدئولوژی: چه عناصری از دانش زمینه‌ای مورد استفاده، دارای خصوصیات ایدئولوژیک است؟ ۲. عوامل اجتماعی: کدام نوع از روابط قدرت در سطوح گوناگون نهادی، اجتماعی و موقعیتی در شکل دادن یک گفتمان خاص

تأثیرگذار است؟ ۳. تأثیرات: جایگاه این گفتمان نسبت به مبارزات در سطوح مختلف موقعیتی و اجتماعی چیست؟ آیا این مبارزات مخفی است یا علنی؟ آیا گفتمان یادشده در خدمت روابط موجود است یا در راستای دگرگون ساختن آن عمل؟ (همان).

۴. تحلیل داده‌ها

در شیوه تحلیل گفتمان انتقادی فرکلاف، به کمک ابزار زبان‌شناختی می‌توان لایه‌های زیرین معانی متون داستانی را با توجه به عواملی چون بافت تاریخی، فرایندهای اجتماعی، سیاسی و ... آشکار کرد. روش تحلیل این گونه است که ابتدا با پردازش لایه‌های مختلف آثار (لایه واژگانی، عوامل جامعه‌شناسی و بافت موقعیت) گفتمان‌های غالب دارای بار ایدئولوژیک «هژمونی آزادی» گزینش می‌شوند. در ادامه گفتمان‌ها براساس نظریه انتقادی نورمن فرکلاف در سه سطح توصیف، تفسیر و تبیین مورد تحلیل قرار می‌گیرند.

۴-۱. سطح توصیف

طبق الگوی فرکلاف سطح توصیف حول محور پرسش‌هایی، که پیش‌تر ذکر شد، سازمان یافته است. ذیل هر یک از پرسش‌ها، مثال‌هایی از رمان سگ و زمستان بلند آورده می‌شود؛ سپس به تحلیل هر کدام از موارد خواهیم پرداخت:

۴-۱-۱. به لحاظ ایدئولوژیک معنادار، بین کلمات چه نوع روابط معنایی (هم‌معنایی، شمول‌معنایی و تضاد معنایی) وجود دارد؟ (ر.ک. فرکلاف، ۱۳۷۶، ص. ۱۷۷). هم‌معنایی، مواردی است که در آن کلمات دارای معنای یکسان هستند (همان). یافتن موارد هم‌معنایی مطلق، دشوار است. از این رو در عالم واقع در پی روابط هم‌معنایی تقریبی بین کلمات هستیم. شمول معنایی موردی است که در آن معنای یک کلمه در

بطن معنای کلمه‌ای دیگر جای دارد. تضاد معنایی همان ناسازگاری معنایی است، معنی یک کلمه با معنای کلمه دیگر ناسازگار است. یکی از جنبه‌های جهان‌بینی و نگرش نویسنده در رمان سگ و زمستان بلند پارسی‌پور از لحاظ کاربرد در سطح واژگان، توجه به نابرابری آزادی در میان اقشار مختلف است؛ در ادامه به نمونه‌ای از تضاد معنایی اشاره شده است:

— خود علی تمیز بود. گفت قدیم‌ها خشکه مقدس‌ها می‌گفتند هر کی شپش نداشته باشد مسلمان نیست. پدرسوخته‌ها این طوری خون مردم را تو شیشه می‌کردند. «با آن‌ها بد هستی؟» خوب معلوم است، مگر جریان عمه خانم را نشنیدی؟ یارو با عصا آن طوری به پاش می‌زند که فلک‌زده دو هفته نمی‌توانسته راه برود، برای چی، برای جوراب یک هوا نازک. حالا خود یارو می‌گفتند شراب را تو فوری می‌ریخته، عرق را تو سماور، آن وقت جلو همه می‌خورده و بحث می‌کرده. اینها این طوری هستند، نصف مردم از دست اینها از اینجا فرار می‌کنند (پارسی‌پور، ۱۳۶۹، ص. ۲۶۷-۲۶۸).

نکته مهم این است که نحوه ترکیب کلمات و معنی آن‌ها، می‌تواند از گفتمانی به گفتمان دیگر فرق کند و در هر گفتمان معنایی تازه و متفاوت پیدا کنند. آنچه که در مبارزات گفتمانی مطرح است همین ترتیب (رده‌بندی) و ترکیب (نحوه کنار هم قرار گرفتن و پیوند و ارتباط) واژه‌هاست. همچنین گفتنی است که به دلیل اینکه رمان سگ و زمستان بلند برگرفته از دوره شکاف نسلی (اواخر دهه ۵۰) است، در اغلب کلمات دارای بار ایدئولوژیک، شاهد تضاد معنایی - برای مثال تقابل معنایی فرادست - فرودست؛ تجدد و سنت‌گرایی، فقیر و غنی و... - هستیم. در این رمان تضاد گاهی در بین شخصیت‌ها نیز دیده می‌شود. پارسی‌پور گاهی با روش تیپ‌سازی و بیانی ساده و

طنزآمیز، نمایندگان تیپ‌های مختلف جامعه را در مقابل یکدیگر قرار می‌دهد و همین عامل نیز باعث وجود گفتمان‌های متقابل و متضاد می‌شود.

رابطه شمول معنایی یکی دیگر از اساسی‌ترین روابط مفهومی در نظام زبان است؛ وقتی یک مفهوم چند مفهوم دیگر را شامل می‌شود، مسئله شمول معنایی مطرح است (ر.ک. سعید، ۱۳۷۳، ص. ۶۸). یول معتقد است: واژه شامل، واژه‌ای است که مفهومی از مفهومی‌های دیگری را در برمی‌گیرد (یول، ۱۳۸۵، ص. ۲۷۳). صفوی (۱۳۸۹، ص. ۱۰۱) اشاره می‌کند یک واژه چندمعنایی، بسته به این که در کدام مفهومش به کار رفته باشد، می‌تواند بر خودش شامل باشد و در چند جای سلسله‌مراتب شمول معنایی حضور یابد. واژه‌هایی که تحت یک واژه کلی (بالا‌تر) قرار دارند، کلمه‌هایی هم‌شمول‌اند، مثلاً لاله و رز که هر دو تحت معنای گل قرار دارند، کلمه‌هایی هم‌شمول‌اند. واژه گل نیز واژه‌ای فراشمول است. این چنین معانی در *رمان سگ و زمستان بلند* نیز به‌وفور دیده می‌شود. برای مثال به کاربرد رنگ‌های کهن‌الگویی نظیر (سبز، زرد، سیاه و خاکستری) و یا «گل رازقی» توجه کنید؛ رنگ‌ها و رنگواره‌های نمادین (فراشمول) و معانی نومیدی، محدودیت، محرومیت، خفقان (زیرشمول) و یا کلمه گل (فراشمول) و یاس ازرقی (زیرشمول) محسوب می‌شوند. اینک به مثال زیر از *رمان سگ و زمستان بلند* توجه کنید.

محمود کفن خون‌آلوده‌ای به تنش بود و از شکستگی‌های سرش خون نشت می‌کرد و درست از حاشیه جوی می‌رفت. قلب هوشنگ زیر نور خاکستری که مال آفتاب نبود در سینه‌اش می‌زد و درست از جلوی محمود می‌رفت، از همان حاشیه خاکستری و باریک جوی و از پشت می‌رفت، همین که قلبش می‌زد، وی نمی‌افتاد. لبخندش خیلی بد بود. لبخندش مثل زهر مار بود. هوا خاکستری بود، از درخت‌ها خون.. جاری بود. زیر نور خاکستری باران خون می‌آمد. از دور کفن‌پوش‌های دیر

دیده می‌شدند. حسین نامشان را فراموش کرده بود. نام‌های دوری داشتند، نام‌های تاریخی داشتند ولی حسین یادش نمی‌آمد، دلش می‌خواست سرش را سوراخ کند و نام آن‌ها را بیرون بکشد (پارسی‌پور، ۱۳۶۹، ص. ۱۱۲).

-آقای طاهری می‌گفت، «گلِ دوست دارید؟ خوب چه گلی... اوه یاسِ رازقی، مسخره است دیگر، دیگر باب روز نیست» (همان، ص. ۱۱۳).

یافته‌ها نشان می‌دهد که در این رمان، بهره‌گیری از شمول‌معنایی عمدتاً در واژه‌های چون زمستان، سیاهی، شب، خاکستری و... است که اغلب در بردارنده مفاهیم منفی مانند یأس، نومیدی، خفقان و عدم آزادی هستند.

۴-۱-۲. در کلمات از کدام «استعاره» استفاده شده است؟

در رویکرد انتقادی فرکلاف، برای هر نشانه تعریفی پویا و سیال در نظر گرفته شده که خود ماحصل نظامی فرایندی است که نشانه‌ها همواره در آن در تعامل، چالش، تبانی، پذیرش، رد و نقض یکدیگرند (ر.ک. رضایی، ۱۴۰۰، ص. ۳۱۲). استعاره دستوری یکی از مهم‌ترین نوآوری‌ها در زبان‌شناسی نقش‌گرای نظام‌مند است که از طریق دو انگاره لایه‌ای و معنایی مورد بررسی قرار گرفته است. انگاره لایه‌ای، استعاره دستوری را بر حسب تنش لایه‌ای بین معنی‌شناسی گفتمان و واژگان دستور مورد بحث و بررسی قرار داده است. پرسش اصلی در این بخش از پژوهش این است که کارکردهای اساسی استعاره دستوری در گفتمان سیاسی فارسی چیست؟ و چرا از استعاره دستوری در متون استفاده می‌کنند؟

این پدیده زبانی - شناختی در متن رمان سگ و زمستان بلند دارای جلوه و نقشی پررنگ و برجسته است. پارسی‌پور توسط فرایند «مدل‌سازی و تبیین استعاری» بسیاری از استعاره‌های دشوار را براساس مفاهیم ساده‌تر و عینی‌تر و برجسته‌سازی ویژگی‌های

مشترک مفاهیم توضیح می‌دهد. و توسط این مدل‌سازی فرایند فهم آن‌ها را آسان می‌کند. او شبکه‌ای از روابط استعاری، میان مفاهیم به وجود آورده است که با تحلیل این استعاره‌ها، می‌توان به شناخت الگوهای فکری نویسنده رسید. اینک نمونه‌هایی از این استعاره‌ها ذکر می‌شود.

۴-۱-۲-۱. استعاره‌های هستی‌شناختی

تجربه انسان از رویارویی با پدیده‌های جهان خارج به‌ویژه اشیا، مبنای شکل‌گیری گستره وسیعی از استعاره‌های هستی‌شناختی را فراهم می‌کند (Lakoff & Johnson, 1980, p. 23). استعاره‌هایی که از راه آن‌ها یک مفهوم انتزاعی به واسطه در نظرگرفتنش به‌عنوان یک شیء، ماده، ظرف و یا یک شخص به شکلی ویژه مقوله‌سازی می‌شود، در طبقه استعاره‌های هستی‌شناختی معرفی می‌شود (ر.ک. افراشی و همکاران، ۱۳۹۱، ص. ۸). استعاره‌های هستی‌شناختی را به دو نوع پدیده‌ای یا مادی و تشخیصی تقسیم کرده‌اند.

۴-۱-۲-۱. پدیده‌ای / مادی

استعاره‌های پدیده‌ای و مادی به مفاهیمی که ذاتاً پدیده یا ماده نیستند، ارزش پدیده‌ای و جسمی می‌دهند؛ در واقع در این نوع استعاره‌ها، انسان‌ها تجربیاتشان را در قالب اشیا و اجسام درک می‌کنند. نسبت دادن فعل یک فاعل به فاعل دیگر و داد و ستد استعاری میان افعال، موجب پویاسازی اندیشه و حرکت بخشی به سبک می‌شود. بخش زیادی از طروا، پویایی و دینامیسم سبکی نوحاسته از کاربرد استعاره‌های فعلی است (فتوحی، ۱۳۹۰، ص. ۳۱۷). برای مثال در نمونه‌های زیر «وسوسه»، «عقیده» و «نگاه» که مفاهیمی مجرد و انتزاعی دارند، به‌مثابه شیئی که با دست قابل لمس است، در نظر گرفته شده‌اند:

➤ دیوار و پروانه به‌مثابه موجودی زنده و جنگجو:

«چرا دیوار در اینجا کاهگلی است؟ چرا حالت ناستواری دارد؟ تقریباً بیست سال است من منتظر فروریختن این دیوارها هستم. می‌بینی؟ شکم داده است. مثل اینکه پیر شده، مثل اینکه سال‌هاست به انتظار آوای کلنگ شب و روز را سپری می‌کند» (پارسی‌پور، ۱۳۶۹، ص. ۱۵۱).

- پروانه‌های قوی که به مصاف باد می‌روند (همان، ص. ۱۷۱).

➤ عقیده به‌مثابه شیء قابل دیدن:

- بعضی مردم یک عقیده را مثل زیارتگاهی که در نزدیکی خانه‌شان قرار داشته باشد انتخاب می‌کنند. در خانه‌شان زندگی می‌کنند و در زیارت عبادت (همان، ص. ۶۴).

➤ وسوسه به‌مثابه شیء متحرک:

- غذا که خوردم حالم کمی جا آمد و دوباره وسوسه به تنم نیش زد (همان، ص. ۵۹).

➤ نگاه به‌مثابه شیء تیز و برنده:

- نگاهش قلب هر دو ما را سوراخ می‌کرد (همان، ص. ۳۰).

۴-۱-۲-۱. استعاره‌های شخصیت‌بخشی یا تشخیصی

استعاره‌های تشخیصی یا جان‌دارپنداری یکی از انواع استعاره‌های مفهومی است که لیکاف و جانسون آن را معرفی کرده‌اند و در دسته استعاره‌های هستی‌شناختی قرار دارد. در این استعاره‌ها، دو درونداد وجود دارد، درونداد اول، «موجود غیرانسان» است که ویژگی‌های انسانی به خود گرفته است و درونداد دوم «انسان» است که در دنیای واقعی این ویژگی‌ها را دارد. از ترکیب این دو درونداد، فضای آمیخته‌ای ایجاد می‌شود که در

آن موجودی غیرانسان توانایی انجام کارهای انسانی را پیدا می‌کند (ر.ک. آهنگر، ۱۳۹۹، ص. ۱۲۰). برای مثال در نمونه زیر «حیاط» (درونداد اول) به‌مثابه انسانی (درونداد دوم) در نظر گرفته شده که دراز شده است. به عبارتی دراز کشیدن، از جمله ویژگی‌های انسانی است که به حیاط نسبت داده شده است:

درونداد اول	درونداد دوم
درونداد اول	درونداد دوم
درونداد اول	درونداد دوم
درونداد اول	درونداد دوم
درونداد اول	درونداد دوم
درونداد اول	درونداد دوم
درونداد اول	درونداد دوم

در مثال بالا «دواخوری» از درونداد اول و «وسوسه کردن» از درونداد دوم به فضای آمیخته فرافکنی شده‌اند و استعاره‌ای را به وجود آورده‌اند. این نوع استعاره نسبت مستقیم با نگرش و عاطفه نویسنده دارد. این یک فرایند استعاره‌ای است که موجب گسترش دایره ادراک و تقویت حواس و ژرفابخشی به بینش ما می‌شود (فتوحی، ۱۳۹۰، ص. ۳۱۹). دیگر استعاره‌های جان‌دارپنداری در رمان سگ و زمستان بلند عبارت است از:

- نیروی دیگر بود که مرا می‌برد. نیروی قاصدک و باد (پارسی‌پور، ۱۳۶۹، ص. ۳۴۲). ← نگاهت: قاصدک و باد دارای نیرو هستند.
- غروب را که از راه می‌رسید ذره‌ذره حس می‌کردم (همان، ص. ۳۳۵). ← نگاهت: غروب انسان یا شیء متحرک است.

۲-۲-۱-۴. استعاره‌های جهتی «استفاده از جهت‌ها برای هستاره‌های مثبت و منفی»

مفاهیم جهتی برای قابل درک ساختن حوزه‌هایی انتزاعی مانند اوضاع روحی، وضعیت و زمان به کار رفته است. استعاره‌های جهتی با مفاهیمی که نشان‌دهنده جهت و موقعیت مکانی هستند (مانند بالا/پایین، درون/بیرون، جلو/عقب، عمق/سطح، مرکز/حاشیه) در ارتباطاند (افراشی و همکاران، ۱۳۹۱، ص. ۸. به نقل از یگانه، ۱۳۹۵، ص. ۱۹۹). باید توجه داشت که اگرچه این استعاره‌ها، دل‌بخوایی نیستند و از تجارب فیزیکی ما ناشی می‌شوند، بسته به فرهنگ‌های مختلف، می‌توانند تغییر کنند (Ortiz Diaz Guerra, 2009, p.59). آنچه شواهد مختلف این رمان (سگ و زمستان بلند) نشان می‌دهد، بیانگر این موضوع است که نویسنده گاه برای نشان دادن «هستاره‌های باارزش و مثبت» از «جهت بالا» و گاه برای «هستاره‌های کم‌ارزش و منفی» از «جهت پایین» استفاده می‌کند. البته خلاف این نیز به‌ندرت دیده می‌شود. برای مثال «تواضع» هستاری مثبت است، در حالی که جهت پایین است. برای بیشتر روشن شدن موضوع به نمونه‌های زیر که منتخب از این رمان است، توجه کنید:

جدول ۱. حوزه‌های مقصد و مبدأ برخی از استعاره‌های رمان *سگ و زمستان بلند* پارسی‌پور

حوزه مقصد	حوزه مبدأ	ویژگی نگاشت‌شده	نمونه مورد استناد (از رمان <i>سگ و زمستان بلند</i>)
بلند	(اسم نگاشت استخراجی بر مبنای جهت فوق)	عدم آزادی و محدودیت	راستی هیچ فکر کرده‌ای چرا دیوارهای خانه‌های ایرانی این همه بلند است؟ هیچ دیده‌ای که مردم حتی پشت دیوارهای بلند، آهسته صحبت می‌کنند...» (پارسی‌پور، ۱۳۶۹، ص. ۱۵۱).
زورگویی و قدرت (هستار منفی)	(اسم نگاشت استخراجی بر مبنای جهت فوق)	دست بالا بردن	می‌دانی یک آدم‌هایی رویت دست بلند می‌کنند که به نظرت خیلی حقیر می‌آیند. آن وقت یک جور هم دست بلند می‌کنند که فکر می‌کنی حق با آن‌هاست (همان، ص. ۶۲).
فروریختن	(اسم نگاشت استخراجی بر مبنای جهت زیر و پایین)	انحطاط و هبوط	من منتظر فروریختن این دیوارها هستم (همان، ص. ۱۵۱).
بالا	(اسم نگاشت استخراجی بر مبنای جهت زیر و رو)	به هم ریختن و بررسی کردن	پدرم سرش را به سرعت تکان می‌داد، می‌آمد خانه و تمام اثاثیه حسین را زیر و رو می‌کرد. گرچه که خانه ما را نگشتند، ولی پدرم مقدار زیادی مجله و روزنامه و همچنین دفتر یادداشت حسین را آتش زد. آن وقت ساعت‌ها از نفوذ نوه عموی پدرش حرف می‌زد که چه مقاماتی دارد و چه کارها می‌تواند بکند (همان، ص. ۸۰).
	(اسم نگاشت)	فراموش کردن	پشت گوش می‌اندازد (همان، ص. ۳۱۵).

		استخراجی بر مبنای جهت (عقب)	پشت
چهار نفر زیر دستم کار می‌کردند (همان، ص. ۳۳۱).	فرو دست بودن و تحت‌الامر کسی بودن	(اسم‌نگاشت استخراجی بر مبنای جهت پایین)	زیر
پروانه‌های قوی که به مصاف باد می‌روند (همان، ص. ۷۱).	جنگجو	(اسم‌نگاشت بر مبنای جهت مقابل)	روبه‌رو
- گفتم، «بالای شهر حالا دیوارها کوتاه است» (همان، ص. ۱۵۱).	آزادی جاری در بالای شهر	(اسم‌نگاشت استخراجی بر مبنای جهت فوق و بالا)	بالا
جوان بود و پر حرارت و می‌خواست چهار پله یکی بالا برود (همان، ص. ۳۲۲).	پرانرژی		
هنوز یک ماه از آمدنش نگذشته بود که دو طبقه بالاتر رفت (همان، ص. ۳۲۳).	ترفیع مقام		
بالاتر از گل نباید بهشان گفت (همان، ص. ۷۶).	ارجمن‌سلی و بزرگواری		

۳-۲-۱-۴. استعاره ساختی

استعاره‌های ساختی، وظیفه سازمان‌دهی و قالب‌بندی یک «مفهوم» را در حوزه یک مفهوم دیگر، به گونه‌ای نظام‌مند، بر عهده دارند (Nubila, 2000, p.75). به عبارت دیگر، نقش شناختی این استعاره‌ها این است که امکان درک حوزه مقصد الف را از راه ساختار حوزه مبدأ ب، برای زبان‌ور فراهم می‌کنند (Kovecses, 2010, p. 3). به نقل از یگانه، (۱۳۹۵، ص. ۱۹۸). به عبارتی دیگر مفهومی در قالب مفهوم دیگر بیان می‌شود؛ مانند اکثر استعاره‌ها که به شکل گزاره‌ای بیان می‌شوند: برای نمونه، در نگاشت استعاری «زمان پول است»، «وقت طلاست»، «دنیا کاروان سراسر است» شاهد شکل‌گیری یک نظام منسجم در ذهن سخن‌گویان فارسی‌زبان هستیم (ر.ک. قاسم‌زاده، ۱۳۷۸، ص. ۱۰۸). باز نمود این نگاشت را در رمان *سگ و زمستان* بلند می‌توان دید:

اگر اقوام و خویشان می‌فهمیدند، تازه مهم‌تر از همه اگر دولت می‌فهمید ممکن بود باز مزاحمت ایجاد کند.

«دولت برای چی؟»

«خوب هیچی آقا، ممکن است فکر کند باز این کارهایی می‌کند، آنوقت خر بیاور معرکه بار کن.»

«ای خان داداش، آن‌ها از کجا ممکن است، بفهمند؟»

«به آقا جان، برای هر آدمی یک پیا گذاشتند. بعله، شما غافلید، آن‌ها هزارها چشم و گوش دارند، از کجا می‌دانی، شاید همین خانم افخمی با شوهر پفیوزش جاسوس آن‌ها باشد، یک افسر انگلیسی آقا یک روز بمن گفت کافی است اراده کند تا بفهمد حتی تو گنجۀ اتاق خواب من چه خبر است» (پارسی‌پور، ۱۳۶۹، ص. ۹۴).

در این مثال، عمومی حسین، نمادی از احزاب سیاسی است. که مانند دیگر احزاب سیاسی در تلاش است مخاطبان خود را متقاعد کند که روش‌ها و برنامه‌های آن‌ها بهترین‌های موجود است؛ «از آنجایی که بُعد اجتماعی تبلیغات سیاسی جنبه‌ای مهم تلقی می‌شود، زبان و در نتیجه استعاره‌ها در ترویج ایدئولوژی نقش مهمی دارند (Knowles & Mon, 2005, p.74). برای مثال استعاره مفهومی (حیوان بودن انسان) استعاره بنیادین نظام سیاسی است. پیامدهای ایدئولوژیک چنین استعاره‌ای آشکار است. زیرا مدل حکومتی که براساس چنین نظام سیاسی و چنین استعاره مفهومی‌ای شکل می‌گیرد، کارکرد باز مفهوم‌سازی را ایفا می‌کند. به این معنا که مفهوم انسان را در مقام حیوان تبیین می‌کند. پس در چنین حکومتی شهروندان باید رام شوند چه بسا انسان‌ها (شهروندان) اهلی در خدمت حکومت هستند که در صورت نیاز باید قربانی شوند. در چنین حاکمیتی، نظامی از استعاره‌ها پدید می‌آید که در زبان متون نوشتاری حاکمان سیاسی تکرار می‌شود و این نظام استعاری در خدمت ایدئولوژی در ذهن‌ها می‌پردازند و ایدئولوژی به تولید استعاره‌ها در زبان.

۳-۱-۴. چه نوع فرایندها و مشارکاتی مسلط هستند؟

از مشخصه‌های این رمان، تودرتویی و بی‌مرزی روایت‌ها و شکست زمان و مکان روایت و ایجاد فضاهای غریب است که از نشانه‌های صناعت سیلان ذهن است.

جریان سیال ذهن در فرهنگ اصطلاحات ادبی کادن، همان تک‌گویی درونی دانسته شده است، اما تک‌گویی درونی، معمولاً زاویه دید اول شخص را یادآور می‌گردد که دکتر مقدادی، به درستی، دو زاویه دید دیگر را نیز برای سیلان ذهن تأکید می‌کند: راوی دانای کل و خودگویی (تسلیمی، ۱۳۹۳، ص. ۲۲۳).

جریان سیال ذهن با یادایدها و تودرتویی روایات، روایت آدم‌هایی است هذیانی، مجنون، خواب‌آلوده و بیمار که هر چه بیشتر به رمان، جنبه روان‌شناختی می‌دهد و ناخودآگاه شخصیت‌ها را آشکار می‌سازد.

پارسی‌پور در رمان *سگ و زمستان بلند*، در خلال معرفی مستقیم مکان‌ها و اشخاص برخی از خبرهای روزمره را روایت می‌کند. رمان دارای فلاش‌بک‌های فراوان است. ساختار رمان دوری و چرخشی است و هیچ حادثه تازه و اوجی ندارد و همچون یک زندگی عادی تکراری است. در این بخش از پژوهش کوشش می‌شود به این پرسش بنیادین پاسخ داده شود:

در رمان، *سگ و زمستان بلند*، از کدام شگردها برای سامان‌بندی زمان رویدادها استفاده شده است؟

۱-۳-۱-۴. الگوی زمانی روایت (انقطاع روایی) در *سگ و زمستان بلند*

«انقطاع روایی، پاره‌پاره بودن پی‌رنگ؛ روایت نشدن یک داستان کامل برخوردار از آغاز، میانه و فرجام؛ بازگویی چند باره یک داستان واحد از منظرهای روایی مختلف است» (پاینده، ۱۳۹۷، ص. ۷۷). استفاده از این تکنیک باعث حذف دوره زمانی از داستان و عدم پرداختن به اتفاقات آن زمان می‌شود. گاهی نویسنده برخی از رویدادها و حوادث طولانی را خلاصه می‌کند و به سرعت از آن می‌گذرد؛ و بالعکس گاهی با توصیف جزئیات، بیش از حد به موضوعی پرداخته است (که این امر احتمالاً به دلیل اهمیت و نقش پررنگ آن موضوع در ذهن نویسنده است). راوی رمان همچون داستان‌گویی که به‌خوبی از تأثیر تعلیق در داستان آگاه است، روایتی مبتنی بر زمان‌پریشی از رویدادها ارائه می‌دهد. زمان برای او پیش‌روی ساده خطی از یک رویداد به رویداد بعدی نیست، یعنی زمان تقویمی و خطی (شروع از یک نقطه و حرکت تا

رسیدن به نقطه پایان) خاصیتش را دست می‌دهد. آن‌چه در این رمان قابل توجه است روایت‌پریشی آن است که نتیجه سیر تحول تفکر انسانی است که به دلیل ویژگی‌ها و شرایط دنیای معاصر امکان تمرکز بر یک عنصر واحد را از دست می‌دهد و دچار نوعی بی‌تمرکزی می‌شود تا سوژه‌ها نتوانند فرایندی مشخص را دنبال کنند و همواره دستخوش جابه‌جایی می‌شوند. به عبارتی دیگر می‌توان گفت روایت‌پریشی حاصل تفکری است که در آن نه سوژه واحد، نه نشانه واحد، نه کنش واحد، نه زمان واحد و نه مکان واحد وجود دارد. همه‌چیز در شرایطی لغزنده شکل می‌گیرد و امکان جابه‌جایی و تداخل عناصر با یکدیگر بی‌نهایت است (ر.ک. طاهرنژاد و شعیری، ۱۴۰۱، ص. ۳۶۱).

پارسی‌پور ترجیح می‌دهد بخشی از یک رویداد را روایت کند و سپس به ماجرای دیگر بپردازد و در مقطعی دیگر مجدداً به همان رویداد نیمه‌تمام بازگردد و آن را تکمیل کند. برای مثال: در اوایل رمان راوی مرکزی، حوری، بعد از وصف ملاقات برادرش در زندان، رمان را نیمه‌تمام می‌گذارد و به خاطره‌ای از زمان کودکی‌شان اشاره می‌کند و این خود باعث ایجاد روایتی فرعی و زیرداستانی می‌شود. مصداق‌های این راهبرد روایی (داستان‌گویی چندلایه و زمان‌پریشانه) را در بخش‌های گوناگون این رمان می‌توان دید. اینک نمونه‌هایی به‌عنوان شاهد ارائه و تحلیل خواهد شد:

مادرم گفت، «پسر، چطور دلت می‌آید این طوری حرف بزنی؟ تمام هفته را فکر امروزم.»

حسین گفت: «خانم جان، محض خدا اینقدر خودتان را زحمت ندهید، من بالأخره درمی‌آیم، چرا هی شما می‌آیید اینجا گریه می‌کنید.»

خانم جانم گفت، همین که آمدی بیرون یک راست می‌رویم مشهد، نذر کردم»

حسین گفت: «باشد، خیلی خوب» (پارسی‌پور، ۱۳۶۹، ص. ۱۵).

سپس روایتی فرعی در میان رمان ذکر می‌کند، مجدداً به پاره‌روایت نیمه‌تمام قبلی بازمی‌گردد و تعریف خواهد کرد که سرگذشت حسین بعد از زندان چه خواهد شد. وقتی بچه بودم با حسین و علی رفتیم سینما، هوا سرد بود و رطوبت تا مغز استخوان‌هایمان حس می‌شد... در کوچه که می‌رفتیم حسین پرسید، «فیلم‌های تارزان یادت هست علی؟ باز دلت می‌خواهد بروی جنگل؟» «نه، مگر خل هستم، می‌روم آمریکا، مثل بقیه آدم‌ها.»

... شب مرگ حسین را خوب به یاد دارم، زمستان هشت نه سال پیش بود. درست یادم نمی‌آید، مثل اینکه چهارده پانزده ساله بودم. این مال ماه آخری بود که حسین به خانه برگشت. مال وقتی که آقاجان و خانم جان سایه حسین را با تیر می‌زدند (همان، ص. ۱۹).

درواقع او روایت مفصلش را به صورت پاره‌روایت‌ها و اپیزودهایی به پیش می‌برد که هر یک به برهه زمانی متفاوتی متعلق هستند. همان کاری که ژنت آن را اصطلاحاً روایتگری با «زمان‌پریشی» می‌نامد. راوی نهایتاً همه این رشته‌های مجزا را در نقطه‌ای از زمان گره می‌زند و از این طریق موفق به ایجاد آن کیفیتی در روایتش می‌شود که روایت‌شناسان اصطلاحاً آن را «انسجام روایی» می‌نامند. در پاره‌ای از رمان، راوی ماقوع را عیناً باز نمی‌گوید. بلکه ما وقع را با جابه‌جایی‌های زمانی و با عوض کردن ترتیب رویدادها به «روایت» (داستانی پی‌رنگ‌دار) تبدیل کرده است. این تبدیل با به‌کارگیری چند شگرد روایی صورت گرفته که مهم‌ترینشان مطابق با نظریه ژرار ژنت به قرار زیر است:

الف) تلخیص: با استفاده از این شگرد، راوی وقایعی را که رخ دادنشان در «ماوقع» مدت زیادی طول کشیده است، در «روایت» خلاصه می‌کند، به گونه‌ای که جزئیات این رویدادها ذکر نمی‌شود و در نتیجه راوی به سرعت از آن‌ها عبور می‌کند (پاینده، ۱۳۹۸،

ص. ۲۶۱). نمونه‌ای از تلخیص روایی را در اپیزود «مطلع شدن علی از مرگ برادرش» می‌توان دید. راوی بعد از بیان مرگ برادرش و توصیف رویدادهای بعد از آن، یکباره و خلاصه‌وار به گذشت سه چهار ماه و باخبر شدن علی از این رخداد اشاره دارد:

حالا چکار می‌کردیم؟ سه نفر آدم بودیم و هیچ حرفی برای گفتن نداشتیم. چه کسی باید دیگری را تسلی می‌داد؟

بعد فهیمه بلند شد و به طرف در راه افتاد و ما از دنبالش رفتیم. با همان لباس پرستاری‌اش بود. هوا صاف و سرد بود و خیابان‌ها خلوت و کم نور. پاهایم در دمپایی یخ زده بود... .

علی نوشته بود، «چرا برای من ننوشتید که حسین مرده است؟ یعنی من از خانواده نیستم و باید سه چهار ماه بعد از مرگ برادرم خبردار شوم؟... درست بنویسید چه شده ... چرا مرد ... آدم سالم که به این راحتی نمی‌میرد ... خیلی ناراحتم ... (پارسی‌پور، ۱۳۶۹، ص. ۳۱).

ب) تطویل: در این شگرد که درست برعکس شگرد قبلی است، راوی رویدادها را با توصیف حالات و احساسات خود یا سایر شخصیت‌ها در هم می‌آمیزد و در نتیجه روایت کردن حوادث زمان بیشتری می‌برد (پاینده، ۱۳۹۸، ص. ۲۶۲). نمونه‌ای از تطویل روایی را در شروع رمان (روضه گرفتن) و یا در اپیزود «آزاد شدن حسین از زندان» می‌توان دید:

صدای حسین به گوشمان رسید که «مهمان نمی‌خواهید؟»

چند ثانیه بیشتر طول نکشید که همه به طرف در زیرزمین هجوم بردیم. حسین در درگاهی هشتی چمدان به دست ایستاده بود ... بعد خانم جانم بنا کرد به گریه کردن. چقدر گریه می‌کرد، تمام روزهایی که به دیدن حسین می‌رفت گریه می‌کرد، شب‌ها گریه می‌کرد، باقلا که پاک می‌کرد گریه می‌کرد، سر حمام برای دلاک‌ها

گریه می‌کرد، برای خانم بدرالسادات، بدریه، عمقزی، خاله جان و انورخانم گریه می‌کرد (پارسی‌پور، ۱۳۶۹، ص. ۳۳).

نحوه روایت شدن این اپیزود، مانند نمایش صحنه‌ای از یک فیلم با دور آهسته است. جزئیات فراوانی در این توصیف گنجانده شده است که به احساسات راوی و خواننده‌اش مربوط می‌شود. اشاره دقیق راوی به مکان‌های مختلف خانه (در زیرزمین؛ درگاهی هشتی) و واکنش افراد خانواده، نشان می‌دهد که او از ضرب‌آهنگ روایت به میزان فراوانی کاسته است، به گونه‌ای که در ادامه حتی ویژگی‌های ظاهری مادر حسین (کوتاه قدی، بدن پیر و قلمبه، جوراب‌های پایین آمده، گریه‌های مداوم او و...) برای خواننده تعریف می‌کند. تأثیر کاربرد این شگرد روایی (تطویل) برانگیختن احساسات خواننده است.

۴-۱-۳-۲. شگردهای روایی در رمان *سگ و زمستان بلند*

پارسی‌پور برخی وقایع را با صدای چند راوی روایت می‌کند. رمان با روایت حوری به‌عنوان راوی مرکزی آغاز می‌شود. سپس در ادامه از قول برخی دیگر از شخصیت‌ها (حسین، علی، دایی صبری و...) پی گرفته می‌شود. اینک نمونه‌ای از این رمان ذکر می‌شود. به نظر می‌رسد نویسنده برای مستند کردن دیدگاه خود درباره این ایدئولوژی، از راوی درون‌رویداد استفاده کرده است؛ برای مثال حسین (از شخصیت‌های اصلی رمان) شاهد رفتار و کردار تمامی زندانیان بوده است و راوی‌ای قابل اعتماد به نظر می‌آید. به این ترتیب، روایت این راوی درون‌رویداد قابل اعتماد، می‌تواند مبنای قضاوت درباره شخصیت‌ها و رویدادها باشد.

حسین گفت در زندان رقص هم یاد گرفته است. بعدش خیلی سخت‌تر بود. ولی رفقا این را باور نداشتند. به‌خاطر همین دعویمان می‌شد. نمی‌دانی چه سخت

است. بعد مجبور بودیم جلو چشم مراقب‌ها دعا کنیم. شاید به خاطر همین است که من الان اینجایم. خب من عنصر بی‌خطر هستم. اما این هم البته روشن است که فرد فرد افراد جامعه نمی‌توانند به سرعت و در یک آن با هم، مسیر حرکت خود را تغییر دهند... (همان، صص. ۶۴-۶۵).

تأثیر بلافصل این شگرد روایی خاص (روایتگری برون‌داستانی از قول راوی‌ای درون‌داستان - درون‌رویداد) این است که از یک سو روایت راوی مرکزی داستان در این بخش کاملاً غیرشخصی و بی‌طرفانه به نظر می‌رسد؛ چون او در این قبیل مواقع بیرون از حوادث ایستاده و صدای راوی‌ای دیگر را برای خواننده پژواک می‌دهد (پاینده، ۱۳۹۸، صص. ۲۶۷-۲۶۸). در سایر بخش‌های این رمان نیز همین شگرد روایی مکرراً به کار رفته است. پارسی‌پور ادامه رمان را هر بار با صدای یک راوی متفاوت، اما حاضر در جهان داستان روایت می‌کند تا عینیت‌گرایی و بی‌طرفی خود را از دست ندهد.

۴-۱-۴. آیا کلماتی وجود دارند که آشکارا رسمی یا محاوره‌ای باشند؟

در رمان *سگ و زمستان بلند*، پارسی‌پور گاه با ترکیبات یا اصطلاحاتی مواجه می‌شویم که متناسب با حیطه فکری و موقعیت زمانی، مکانی و شرایط حاکم بر فضای زندگی و اندیشه شخصیت‌ها به کار می‌روند. اصطلاحات عامیانه یا محاوره در رمان پارسی‌پور به‌وفور قابل مشاهده است؛ «نکته حائز اهمیت این است که میزان استفاده شخصیت‌ها از واژه‌ها و اصطلاحات عامیانه با طبقه اجتماعی، تحصیلات، شغل، دین و مذهب و موارد این چنین، متناسب است» (قانونی و غلامحسینی، ۱۳۹۶، ص. ۱۳۱). پارسی‌پور با استفاده از اصطلاحات عامیانه، به ادبیات طبقات متوسط و پایین جامعه توجه می‌کند. زبان او در رمان‌هایش وابسته به نوع و فضای رمان است. با توجه به گفتمان‌های مبتنی بر «هژمونی آزادی و نابرابری آن»، می‌توان عناصر فولکلوریک به‌کار رفته در رمان *سگ*

و زمستان بلند پارسی‌پور را به سه دسته اصلی - ضرب‌المثل (مثل‌واره‌ها)، واژگان و اصطلاحات مردمی و کنایات - تقسیم کرد. در ذیل ابتدا به توضیح و تفسیر هر یک از موارد مذکور پرداخته می‌شود، سپس به شواهد و نمونه‌هایی از این رمان اشاره خواهیم کرد.

۱-۴-۱. امثال و حکم

حضور جلوه‌هایی متعدد از ادبیات عامیانه را در رمان سگ و زمستان بلند پارسی‌پور نمی‌توان نادیده گرفت. به‌کارگیری مثل‌ها، ضرب‌المثل‌ها، واژگان و کنایات، حکایت از آشنایی او با انواع و شاخه‌های ادبیات عامیانه دارد. به نمونه‌های زیر توجه کنید:

بالتر از گل نباید بهشان گفت (پارسی‌پور، ۱۳۶۹، ص. ۷۶). اولاد گفتن که قاتق نون آدم بشود نه قاتل جون ... (همان، ص. ۹۳). «برش گردانید آقا، در مسجد است، نه کندی است نه سوزاندنی» (همان)؛ «خوب هیچی آقا، ممکن است فکر کند باز این کارهایی می‌کند، آنوقت خر بیاور معرکه بار کن» (همان).

۱-۴-۲. اصطلاحات و تعابیر عامیانه و مردمی

در رمان سگ و زمستان بلند گاه با ترکیبات یا اصطلاحاتی مواجه می‌شویم که بسته به محیط فکری و گفتارهای افراد و به تناسب موقعیت زمانی و مکانی و شرایط حاکم بر فضای زندگی و اندیشه آنان به کار می‌روند. این بخش در آثار رمان پارسی‌پور به‌وفور قابل مشاهده است و دلیل این امر بهره گرفتن از زبان مردم عادی در رمان است که از فرهنگ عامه گرفته شده، فرهنگی که در بطن جامعه جریان دارد و سازندگان اصلی آن مردم عادی هستند؛ که نمونه‌هایی از این تعابیر آورده می‌شود:

«عمقزی شبیه دوک شکسته‌ای بود که در عهد بوق ساخته شده باشد (همان، ص. ۷). به گوشش برسد، چه قشقرقی راه می‌اندازد (همان، ص. ۹۳)؛ چانه زن‌ها گرم شده بود» (همان، ص. ۱۶).

۳-۴-۱-۴. کنایات

کنایه در لغت به معنی ترک تصریح است و در اصطلاح به معنی ذکر ملزوم و اراده لازم یا ذکر لازم و اراده ملزوم است. صاحب معالم/البلاغه آن را لفظی می‌داند که اراده شود از آن لازم معنی اصلی‌اش یا جواز اراده معنی اصلی در حین اراده لازم (ر.ک. رجایی شیرازی، ۱۳۵۴، ص. ۳۲۴ به نقل از ذوالفقاری، ۱۳۸۷، ص. ۱۱۱). در رمان سگ و زمستان بلند کنایه اغلب به صورت کنایه مصدری و صفت دیده می‌شود. اینک به نمونه‌هایی از انواع کنایات در این رمان توجه کنید:

الف) کنایه از فعل یا مصدر: حرف می‌زند، حرف می‌زند، آنقدر که کله آدم برود (پارسی پور، ۱۳۶۹، ص. ۱۹)؛ «دختر چته، مگر سرآوردی؟» (همان، ص. ۲۳)؛ به خانم قزوینی گفت، «خانم زیر بالش را بگیرید» (همان، ص. ۲۵)؛ «کاشکی نامه را داده بودم داداشت بنویسد. قلق این جور کارها دستش است» (همان، ص. ۳۱)؛ من که الحمدلله اولاد ندارم، ولی اگر بنا بود این جورش را داشته باشم با یک گلوله کلکش را می‌کندم (همان)؛ **ب) کنایه از صفت:** زن بدبخت بعد از این جریان تکیده به نظر می‌رسید (همان، ص. ۱۹)؛ تکیدگی توی صورتش بود (همان، ص. ۳۱)؛ فکر می‌کنم دست‌های خانم بدرالسادات سبز بود (همان، ص. ۲۶)؛ یکهو شکسته شد. دختر که رفت شکستگی معلوم شد (همان، ص. ۲۳۴)؛ کم‌تر در محافل آفتابی می‌شد (همان، ص. ۱۹۴).

۴-۱-۵. آیا عبارتی وجود دارد که دال بر حُسن تعبیر باشند؟

موضوع زبان‌شناسی اجتماعی حوزه وسیعی دارد که شامل مسائل زبانی و زبان‌شناختی و ارتباط آن با مسائل اجتماعی است. در زبان‌شناسی اجتماعی به موضوعاتی مانند ادب و نزاکت زبانی پرداخته می‌شود که به نوعی با مسائل فرهنگی و اجتماعی پیوند خورده‌اند. در این رابطه و در حوزه فرهنگ و زبان به دو بحث قُبْح تعبیر (تابو) و حُسن تعبیر (به‌گویی) خواهیم پرداخت (ر.ک. پیروز، ۱۳۹۱، ص. ۸۴). در حوزه گفتمان سیاسی گاه از حسن تعبیر برای ریاکاری، فریب افکار عمومی و پوشاندن واقعیت‌ها استفاده می‌کنند. اینک نمونه‌هایی از حُسن تعبیر و قُبْح تعبیر در رمان «سگ و زمستان بلند» پارسی‌پور ذکر می‌شود:

پرسید: «خب چرا از راهش نمی‌روی؟ تو مثل آن مرحوم هستی، در اندیشیدن به هر چیز دنداهایت را روی هم کلید می‌کنی، چرا بلند نمی‌شوی و با من آمریکا نمی‌آیی؟ آنجا آن آزادی که می‌خواهی هست» (پارسی‌پور، ۱۳۶۹، ص. ۲۴۷).

در برابر این اصطلاح، «قُبْح تعبیر»، معمولاً در طنز، طعنه، تمسخر و تحقیر به کار می‌رود. مثلاً واژه جسد در مقام مقایسه با «پیکر» و «لاشه» به ترتیب دارای حسن تعبیر و قُبْح تعبیرند. نمونه‌های قُبْح تعبیر در رمان سگ و زمستان بلند پارسی‌پور عبارت است از:

پیغمبرها آمده‌اند این همه زحمت کشیده‌اند تا نظم به وجود آورند، آنوقت این چلغوزها می‌خواهند همان نظم را از بین ببرند (همان، ص. ۲۵۲).

می‌گویم آقا حالا که ما قرار است... بخوریم چرا... پلوخور را نخوریم؟ حسین گفت، اصلاً چرا ما گه بخوریم؟ بعد عمویم با احتیاط گفت، یعنی جناب‌عالی می‌فرمایند چه غلطی بکنیم؟ حسین گفت، من می‌گویم گه نخوریم (همان، ص. ۴۹-۵۰).

تو فکر می‌کنی چرا بعضی آدمها نجس‌اند؟ روز اول را می‌گوییم؟ نزدیک‌ترین روز به حضرت آدم را می‌گوییم؟ آن‌ها، این نجس‌ها بچه‌های حرف‌نشنو هستند آقا (همان، ص. ۲۵۲).

می‌ترسی تحقیرت کنند، همین.» برای چی تحقیرم کنند؟ برای عقب‌ماندگی‌هایت. برای خودت، برای ... چه می‌دانم عینک کلفتت.» - مردم مثل گوسفندند، مثل گوسفند زندگی می‌کنند (همان، ص. ۱۷).

در حوزه مرگ در تمام زبان‌ها از حسن تعبیر استفاده می‌شود. زیرا علاوه بر ناخوشایند و نامطلوب واژه مردن، در متون کهن اعتقاد بر این بود که ادای صریح چنین واژه‌ای ممکن است باعث احضار یا بیداری مرده شود (ر.ک. رزمجو و بلوچ، ۱۳۹۱، ص. ۱۰۲). قبح تعبیر دلایل متعددی دارد؛ برای مثال گاهی به دلیل شرایط نامساعد روحی است. مسلماً کسی که عزیزی را ازدست داده، نمی‌توان از او انتظار داشت مرگ را زیبا ببیند و از آن به گونه‌ای زیبا و خوشایند سخن بگوید.

۴-۱-۶. گزینش واژگان

بخش عمده‌ای از سرشت یک سبک را نوع گزینش واژه‌ها می‌سازد. واژه‌ها، ایستا و منجمد نیستند، بلکه جان‌دار و پویابند، تاریخ و زندگی‌نامه دارند. واژه‌ها از نظر ویژگی‌های ساختمانی، گونه‌های دلالت و مختصات معنایی بسیار متنوع‌اند. انبوهی هر یک از طیف‌های واژگانی در متن‌های ادبی و کاربردهای زبانی، زمینه تنوع سبک‌ها را پدید می‌آورد. از این رو کاربردهای برجسته، معنادار و نقش‌مند یک نوع واژه یا یک طبقه واژگانی در متن اهمیت دارد (ر.ک. فتوحی، ۱۳۹۰، ص. ۲۴۹-۲۵۰). تأثیر ایدئولوژیک در لایه واژگانی از طریق بررسی پیوند متن با بافت بیرونی آن شناخته می‌شود. رمزگان، شاخص‌های زبانی و نشان‌داری واژه‌ها از عناصری هستند که متن را

با بافت‌ها و زیرمتن‌های اجتماعی و فرهنگی پیوند می‌زنند. رابطه معنادار واژگان با ایدئولوژی و قدرت را می‌توان با بررسی رمزگان اجتماعی، فرهنگی و سیاسی و دیگر ساختارهای اجتماعی نشان داد (همان).

تعابیر زنانه (صفات و دشنام‌ها، نفرین‌ها، تکیه‌کلام‌ها) در زبان فارسی از جمله تعابیری هستند که حوزه گفتار زنانه را از مردانه متمایز می‌کند. دو حوزه دشنام‌ها و نفرین‌ها از آن جهت بسیار تفاوت دارد که محل انعکاس قدرت، روحیات، نگرش‌ها و عواطف خاص هر جنس است (ر.ک. فتوحی، ۱۳۹۰، ص. ۴۰۵). همچنین تفاوت در زمینه فعالیت‌های هر یک از دو جنس نیز از دلایلی است که سبب می‌شود هر یک از آن‌ها صورت‌های زبانی دیگری را به کار نبرد (مدرسی، ۱۳۸۷، ص. ۱۶۸ به نقل از خجسته‌پور، ۱۳۹۹، ص. ۵۸). از طرفی استفاده فراوان از تعابیر زنانه در مقابل تعابیر مردانه در این اثر، به دلیل انتخاب راوی زن و تعدد شخصیت‌های زن کنشگر در رمان است. در زیر به چند نمونه از آن‌ها اشاره می‌شود:

خدا خیرش بدهد که در حق عروسش مادری می‌کرد. و آن وقت صحبت رسید به بچه رباب. مادرم زرنگی می‌کند که پدر بچه مرده خانم، زن بدبختی است، از کنار خیابان جمعش کردیم (پارسی‌پور، ۱۳۶۹، ص. ۹). خانم افخمی گفت، «نه خانم نخیر اصلاً حرفش را نزنید، اصلاً دختره عقل ندارد خانم، یک پا خل است (همان، ص. ۱۱). بعد صحبت خانم جانم و مرد گفت انداخت. مرد گفت، «خدا دیوانشان را براندازد که تخم بی‌دینی توی دل مردم پاشیدن» (همان، ص. ۱۲).

گفتنی است که در برخی موارد تعابیر مردانه در گفتار شخصیت‌های زن به کار رفته

است. برای مثال:

ما که دستمان به قفل ضریح حضرت سیدالشهدا نرسید اقلماً زیر دست یک مفلوج را بگیریم. خلاصه رفتم، خانم، چی برایتان بگویم، چه محله‌ای، چه کوچه‌ای، چه

کثافتی، زنیکه بدبخت با چهار تا قد و نیم‌قد توی یک اتاق کوچک وول می‌زدند. شوهرش عرق‌خور و تریاکی است. قرمساق هر چی در می‌آورد می‌کند توی لوله وافور (همان، ص. ۳۵).

۷-۱-۴. تعداد فعل‌ها و زمان آن‌ها

اهمیت بررسی تعداد فعل‌ها بدان دلیل است که صدای دستوری متن مشخص شود. صدای دستوری عبارت است از: رابطه میان رخداد یا حالت بیان شده در فعل با دیگر شرکت‌کنندگان در آن یعنی فاعل، مفعول و ... وقتی مبتدای جمله یا عامل فعل باشد، جمله صدای فعال و مؤثر دارد؛ از این رو تبیین تعداد فعل‌ها در هر متنی همواره دارای پیام ویژه‌ای است (فتوحی، ۱۳۹۰، ص. ۲۹۱).

عامل زمان در جمله، نشان‌دهنده تغییر فاصله گوینده با واقعیت، زاویه دید و ذهنیت وی است؛ مثلاً فعل مضارع ارتباط فوری و بی‌واسطه با واقعیت دارد. گاه کاربرد زمان حال با وجه اخباری، نشان‌دهنده احیای خاطره و نزدیک شدن به گذشته است. با این شیوه روایت، گذشته به‌طور زنده به اکنون منتقل می‌شود. در کل گفتمان‌های مبتنی بر ایدئولوژی «هژمونی آزادی» تعداد افعال، (۱۹۸ مورد) است که ۶۲ فعل به شکل مضارع وجه اخباری و وجوهی از فعل (مانند تمنا و تردید) که دلالت بر عدم اطمینان یا ناتمامی وقوع فعل دارد خواننده را نسبت به موضوع در وضعیتی نامطمئن قرار می‌دهد. زمان‌های گذشته نقلی، بعید و ابعدها برای گزارش زمان‌های دور و غیرواقعی و طراحی فضای تخیلی، کارایی بیشتری دارند. کاربرد گذشته نقلی استمرار و ساخت مجهول، به تصویر فضاهای رؤیایی و وهم آلود کمک می‌کند و با ایجاد فاصله میان راوی و مخاطب با زمان و مکان وقوع فعل، قطعیت را از میان برمی‌دارد (همان، ص. ۲۹۲).

۸-۱-۴. آیا از ضمیر ما و شما استفاده شده است؟

یکی از عناصر مهم هویت‌ساز یک ملت، زبان است؛ هویت در اصل امری انفعالی است. توجه به خود، در تعامل با دیگران، معنا می‌یابد. خود بودن یعنی دیگری نبودن، در عین پیوند و آمیختگی با آنان. این دریافت متعلق به انسان اجتماعی است و چون او از راه دیگران معنا می‌یابد، هرگاه از طرف این دیگران مورد هجوم قرار گیرد و در خطر افتد طبعاً توجه بیشتری نسبت به آن برانگیخته می‌شود (ر.ک. مسکوب، ۱۳۷۳، ص. ۲۴). نویسنده برای نشان دادن وحدت و هویت جمعی از ضمیر اول شخص جمع «ما» استفاده می‌کند؛ در همه گفتمان‌های مبتنی بر ایدئولوژی آزادی، ضمیر من، ما و شما به ترتیب ۱۷، ۲۰ و ۳ بار به کار رفته‌اند که کثرت کاربرد ضمیر اول شخص جمع «ما»، نشان‌گر وحدت ملی و توجه به سرنوشت جمعی است.

۹-۱-۴. از کدام وجه از وجوه پرسشی، خبری و ... استفاده شده است؟

جملات خبری بیشترین کاربرد را در رمان سگ و زمستان بلند دارند که این بیان‌گر شاهد بودن راوی بر روند وقوع اتفاقات از نزدیک است. «بسامد بالای وجه اخباری، قطعیت متن را بالا می‌برد و مبین میزان پای‌بندی نویسنده به گزاره‌هاست» (درپر، ۱۳۹۲، ص. ۱۵۱). بعد از جملات خبری، جملات پرسشی و استفهام، کاربرد زیادی دارند. گفتنی است که وجود کنش گفتاری را نمی‌توان در متن نادیده گرفت.

۲-۴. سطح تفسیر

۱-۲-۴. بافت موقعیتی و جان‌مایه رمان

رمان سگ و زمستان بلند روایت دختر جوانی (۲۲-۲۳ ساله) به نام حوری است که به وصف اتفاقاتی که در ۱۴-۱۵ سالگی برایش رخ داده، می‌پردازد؛ رمان گرد زندانیان سیاسی و آدم‌هایی می‌چرخد که زیر چرخ‌های سیاست له می‌شوند. کاراکترهای مردم

فقیر و فلک‌زده، کارگر بی‌سواد، راننده و کاسبکاران مذهبی‌اند. در فرایند رمان، انسان‌های معمولی ناگهان انقلابی می‌شوند. فرد فدای جامعه می‌شود تا جامعه سامان یابد. حسین (برادر راوی) از مبارزانی است که به دنبال فعالیت‌ها و تبلیغات سیاسی بازداشت می‌شود؛ در محور مبارزات حزبی مدتی در زندان به سر می‌برد، بعد از بازگشت از زندان، خود را در محیط سال‌های رفاه کاذب دهه ۱۳۵۰ (که درآمد روزافزون نفت، تب زمین‌خواری را در طبقات بالا و متوسط جامعه شدت بخشیده) می‌بیند. سرانجام بر اثر عواقب ناشی از زندان درمی‌گذرد. بخش‌های پایانی رمان بازگشت دوباره راوی به دنیای واقعی است (ر.ک. بهبهانی، ۱۳۹۲، ص. ۸).

شخصیت‌های رمان به دو بخش اصلی - حسین و حوری شخصیت‌های تحول‌خواهی که نماینده نسل تازه‌ای هستند که در مقابل گذشتگان ایستادند و عقاید خرافی آن‌ها را به نقد کشیده‌اند - و بقیه در طیف شخصیت‌های فرعی، نگهبانان سنت و تفکرات موجود جامعه، قرار دارند. افراد بسیاری در آغاز رمان صف‌کشیده و بدون شخصیت‌پردازی‌های لازم، در متن وارد می‌شوند. اکثر شخصیت‌ها، سیاست‌زده و ناکام در راه رسیدن به مطلوب‌بند. حسین، علی، رباب (خدمتکار) و حوری از جمله شخصیت‌هایی هستند که به خوبی پرداخت و معرفی شده‌اند. در پایان رمان، شخصیت‌ها کم می‌شوند و کاراکترهای فرعی به کنار می‌روند.

۲-۲-۴. بافت بینامتنی و پیش‌فرض‌ها

بررسی ساختار و عملکرد اسطوره‌ها افزون بر این که به شناخت مرحله‌ای از اندیشه بشر یاری می‌رساند، «برخی از ابعاد و کارکردهای تفکر اسطوره‌ای اجزای سازنده وجود انسان‌اند» (الیاده، ۱۳۹۳، ص. ۹۱ به نقل از زمانی و همکاران، ۱۴۰۱، ص. ۲۳۶). در جوامع مدرن، داستان‌پردازی مثنوی، خصوصاً به شکل رمان، جای نقل اساطیر در جوامع سنتی و مردمی را گرفته است. به علاوه این امکان میسر است تا ساختار «اسطوره‌ای» برخی رمان‌های مدرن را مورد تحلیل دقیق قرار دهیم و برخی بقایای ادبی

بن‌مایه‌ها و شاخصه‌های اسطوره‌ای بزرگ را نشان دهیم (همان، ص. ۹۹). بسیاری از رمان‌های پارسی‌پور به رئالیسم جادویی و سوررئالیسم گرایش دارند. از مشخصه‌های آن‌ها آمیزش خیال با واقعیت، زمان‌شکنی، ایجاد طرح‌ها، تداخل رؤیاها، روایات پیچ در پیچ و تودرتو، اسطوره و داستان‌های پریان، ابهام، هراس و عنصر اعجاب است (ر.ک. تسلیمی، ۱۳۹۳، ص. ۲۳۰). در رمان *سگ و زمستان بلند* استفاده از اسطوره باعث به‌وجود آمدن بینامتنیت اسطوره‌ای شده است. او سنت‌ها، اساطیر محلی و باورهای دینی را در یک جا جمع می‌کند تا در کنار میراث ادبی، به رموز میراث ادبیات قدیمی دست یابد. در زیر نمونه‌هایی از بازتاب اسطوره‌ها در رمان *سگ و زمستان بلند* ذکر می‌گردد:

من کم‌کم به این باور می‌رسم که همانند عقاید پشینان، این پیکره جانورواره نیست؛ سیمرغ است یا که اژدها، یا از همه زیباتر، ققنوس. چرا آدم‌واره نیست؟ چو عقل واحدی ندارد (پارسی‌پور، ۱۳۶۹، ص. ۵۷).

آدمیزاد مفتون قدرت است، قدرت آدم را کور می‌کند و آدم فکر می‌کند روئین‌تن است، مثل اسفندیار، غافل از اینکه چشمش آسیب‌پذیر است (همان، ص. ۵۳).
...عمو گفت، آن وقت‌ها که ما جوان بودیم آرزوی همه جوان‌ها این بود که زور رستم و سهراب و اسفندیار را داشته باشند... از همان موقع فهمیدم ما ملت اسفندیار بشو نیستیم (همان).

نویسنده ضمن فراخوانی متون مختلف همچون قرآن، روایات، گاهی سنت‌ها، باورهای دینی، باورهای عامیانه، خرافات و افسانه‌ها را در یک‌جا می‌کند؛ او عناصر واقعی را به صورت رمز و نمادین به کار گرفته و آن را با عناصر سوررئالیستی و افکار خرافی، حکایت‌ها و اسطوره‌ها در هم می‌آمیزد. او با استفاده از این عبارات‌ها و بینامتنیت‌ها با قرآن و مضامین دینی و با به‌کارگیری خلاقیت خود و تلفیق گفتمان‌های مختلف به گفتمانی جدید برای بیان شرایط اجتماعی و سیاسی آن زمان دست یافته است.

مسلمان یا کافر تا وقتی که زنده است اگر عقلش برسد که توبه کند و ایمان بیاورد خب رحمت الهی شامل حالش می‌شود. ولی وای به وقتی که کافر بمیرد. حالا یک

حرف‌هایی می‌زنند، جسارت است، یک غلط‌هایی می‌کنند، این بابی‌ها و بلشویک‌ها. ولی خانم همین‌ها هم وقتی که می‌خواهند کپه مرگشان را بگذارند همه‌شان دم مردن استغفار می‌کنند (همان، ص. ۴۳). عمقزی می‌گفت حتم دارد که چشم‌زاغ‌ها از نوادگان شیطانند. به نظر عمقزی شمر هم چشم‌های زاغی داشته است. عمقزی گفت خودش به کرات خواب شمر را دیده است و مطمئن است که چشم‌هایش زاغ است (همان، ص. ۴۲).

۳-۴. سطح تبیین

پارسی‌پور با انتخاب سبک واقع‌گرایانه کلی‌ترین و عمیق‌ترین مسائل زندگی را در تجرید از مسائل جزئی و خرد و حاشیه‌ای به تصویر در می‌آورد. رمان سگ و زمستان بلند از همان دسته متونی است که به قول جامعه‌شناسان ادبیات به‌ویژه در حوزه رئالیسم اجتماعی، محافظه‌کاری و سلطه‌طلبی فرهنگی و اقتصادی شرم‌آور را به تصویر می‌کشد. یکی از مهم‌ترین مسائلی که باید در شناخت رابطه این رمان با جامعه عصر نویسندگی مدنظر داشت، مسئله نابرابری در استفاده از آزادی، عدم آزادی‌های سیاسی، آزادی‌های عمومی، آزادی تفکر، آزادی بیان است. می‌توان گفت پرداختن به مسائل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی اساسی‌ترین دغدغه‌های ذهنی پارسی‌پور است. اینک به تحلیل مؤلفه آزادی در رمان سگ و زمستان بلند، می‌پردازیم:

۱-۳-۴. نابرابری در استفاده از آزادی

نابرابری‌ها در سطح جهان و هرکشور به‌طور مستمر در حال بیشتر شدن هستند. به‌علت جریان نیروهای محرکه از جامعه‌های در موضع زیر سلطه به جامعه‌های در موضع مسلط، نابرابری‌ها در کشورهای در موضع زیر سلطه پرشمارتر و شدیدتر هستند و می‌شوند (رک: بنی‌صدر، ۱۳۹۹، ص. ۶۷). نابرابری‌های هجده‌گانه در بند الف، در ایران وجود دارد. یکی از این نابرابری‌ها، مرتبط با آزادی است که به دلیل شدت آن در ایران،

مورد بررسی قرار می‌گیرد؛ اصل برابری این است که در برابر قانون هیچ‌کس بر دیگری برتری ندارد و امتیازهای شخصی، خانوادگی، نژادی، اقتصادی و ... نایستی به اصل تساوی خللی وارد کند.

پارسی‌پور در رمان خود به نقد افرادی که در ظاهر خود را مذهبی و خدامنش وانمود می‌کنند، ولی در زیر عبا شمشیر پنهان کرده و اکثر مردم را قربانی یک نوع عوام‌فریبی مذهبی می‌کنند می‌پردازد. افرادی که آیات و احکام مذهبی را در جهت منافع فردی و گروهی خود، تعبیر و با حربه خوش‌بافت مذهب، به اهداف خود جامه عمل می‌پوشانند.

مذهب در اصل برای هدایت افراد بشر و پالایش هنجارهای نامطلوب انسان‌ها به وجود آمده و هدف آن ایجاد نهادهایی است که در بهبود روابط افراد و سالم‌سازی بشر مفید واقع شود، ولی هنگامی که گروهی از افراد، هدف‌های مذکور را فسخ و به منظور تأمین منافع فردی و طبقاتی خویش با حربه مذهبی و با تظاهر به خدامنشی به خون‌ریزی، غارت‌گری و ویران‌سازی اجتماع بشر می‌پردازند، چنین فجایعی نمی‌تواند در آثار نویسندگان زمان بدون بازتاب باقی بماند (انصاری، ۱۳۶۷، ص ۲).

«خود علی تمیز بود. گفت قدیم‌ها خشکه مقدس‌ها می‌گفتند هر کی شپش نداشته باشد مسلمان نیست. پدر سوخته‌ها این طوری خون مردم را تو شیشه می‌کردند.» مگر جریان عمه خانم را نشنیدی؟ یارو با عصا آن طوری به پاش می‌زند که فلک‌زده دو هفته نمی‌توانسته راه برود، برای چی، برای جوراب یک هوا نازک. حالا خود یارو می‌گفتند شراب را تو قوری می‌ریخته، عرق را تو سماور، آن وقت جلو همه می‌خورده و بحث می‌کرده. این‌ها این طوری هستند، نصف مردم از دست این‌ها از اینجا فرار می‌کنند.

«آدم از تعصب بی‌جا حالش بهم می‌خورد. تعصب بی‌جا آدم را فاسد می‌کند» (پارسی‌پور، ۱۳۶۹، ص ۲۶۷-۲۶۸).

۲-۳-۴. آزادی‌های سیاسی

آزادی سیاسی عبارت از آزادی افراد در قانون‌گذاری و انتخابات است. بدین معنا که قانون‌گذاری باید تابع اراده افراد جامعه باشد و شرکت در انتخابات حق مشروع هر یک از آنهاست. بنابراین از آزادی‌های سیاسی دو هدف مورد نظر است: ۱. هر فردی از افراد ملت حق دارد هر منصبی از مناصب اداری کشوری را که شایستگی تصدی آن را داشته باشد، اشغال کند و در برنامه‌ریزی تشکیلات سیاسی و اجتماعی خود سهمیم باشد. ۲. هر فردی از افراد ملت حق دارد، نظرات سازنده (اصلاحی) و انتقادی خود را آزادانه و بدون هیچ‌گونه دغدغه خاطر و بیم و هراسی ابراز کند. هاشمی در این رابطه در معنا و مصادیق آزادی‌های سیاسی می‌گوید:

آزادی‌های سیاسی مجموعه امتیازاتی است که اهالی کشور، برای مشارکت در حیات سیاسی جامعه بدان نیاز دارند، این امتیازات به صورت حقوق مدنی (حق رأی، حق داوطلبی و حق عضویت در احزاب سیاسی و حقوق سیاسی (آزادی رقابت اندیشه‌ها، آزادی انتخابات و آزادی تعیین زمامداران) متظاهر می‌شود (هاشمی، ۱۳۷۵، ص. ۲۷۵ به نقل از بابایی، ۱۳۸۱، ص. ۲۱).

در پاره‌هایی از رمان سگ و زمستان بلند، راوی به وصف و نقد زندگی آغشته به فساد خانواده‌های تازه به دوران رسیده پرداخته که با انواع ارتباط، به قدرت مالی و سیاسی دست یافته‌اند. آن‌ها برای غارت دست‌رنج محرومان از یکدیگر پیشی می‌گیرند. رمان انتقادنامه نیش‌داری از دسایس و بند و بست‌های نفرت‌انگیز سیاسی، شیادی‌ها و انواع خدعه و تقلب‌های سودجویان سیاست‌مدار است. از فساد اخلاقی و اداری، تزویر، ریا و... پرده برمی‌دارد و همه رذالت‌های جماعتی که سرنوشت مردم را در دست داشتند، آشکارا بیان می‌کند. حکایت افرادی است که با زد و بندهای سیاسی و اقتصادی در جایی که قانون حکم‌فرما نبود و قانون در اختیار این افراد بود، به سادگی می‌توانستند به جایگاهی رفیع دست یابند. پارتی‌بازی در نظام اداری ایران وجود داشت؛

با وجود اینکه آزمون استخدامی برای اداره ثبت برگزار می‌شد و تعداد داوطلبان زیاد بود اما حسین می‌توانسته به راحتی از طریق عمویش استخدام شود.

آقا جان گفت که در اداره ثبت چند جای خالی هست. می‌خواستند یک دوره کارمند جدید بگیرند و حسین می‌توانست تقاضای کار بدهد. حتی شاید می‌شد بعدها اقداماتی کرد که سابقه خدمت حسین هم به حساب بیاید. چون بالأخره یک دو سالی آنجا کار کرده بود و حیف بود که سابقه خدمتش از بین برود. حسین در این باب هم سکوت کرد. «نظرت چیست؟ عمویت می‌گفت می‌تواند ترتیبی بدهد که اسم تو جزو قبولی‌ها دربیاید (پارسی‌پور، ۱۳۶۹، ص ۷۶).

۳-۳-۴. آزادی‌های عمومی

ترمینولوژی حقوق در تعریف آزادی‌های عمومی می‌گوید: آزادی عمومی مجموعه آزادی‌های فردی و آزادی‌هایی که برای دستجات اجتماعی شناخته شده است. آزادی‌های عمومی در معنی اخص خود مرادف آزادی‌های فردی است (ر.ک. جعفری لنگرودی، ۱۳۷۶، ص. ۳۳). از مصادیق آزادی‌های عمومی می‌توان آزادی عقیده و بیان، آزادی قلم و مطبوعات، آزادی اجتماعات، آزادی کار و غیره نام برد (ر.ک. طباطبایی مؤتمنی، ۱۳۷۵، ص. ۱۵).

به آقا جان، برای هر آدمی یک بپا گذاشتند. بعله، شما غافلید، آن‌ها هزارها چشم و گوش دارند، از کجا می‌دانی، شاید همین خانم افخمی با شوهر پفیوزش جاسوس آن‌ها باشد، یک افسر انگلیسی آقا یک روز به من گفت کافی است اراده کند تا بفهمد حتی تو گنجۀ اتاق خواب من چه خبر است (همان، ص. ۹۳-۹۴).

۴-۳-۴. آزادی تفکر و بیان

براساس آزادی تفکر، هر فردی می‌تواند درباره هر موضوعی فکر کند، بدون آنکه کسی حق داشته باشد، افکار و عقاید او را کنترل کند و این طبیعی‌ترین حقوق هر فردی به‌شمار می‌رود. امروزه تمامی حکومت‌های دموکراتیک دنیا و اعلامیه‌های حقوق بشر،

از جمله اعلامیه حقوق بشر و شهروند مقرر می‌دارد: «آزادی انتقال اندیشه‌ها و عقاید از گران‌بهاترین حقوق انسان است. از این روی هر شهروند می‌تواند هر چه می‌خواهد بگوید، بنویسد و انتشار کند. و در صورت سوء استفاده از این آزادی‌ها، مطابق قانون مسئول خواهد بود» (اعلامیه حقوق بشر و شهروند، مورخ ۲۶ اوت ۱۷۸۹ به نقل از بابائی، ۱۳۷۸، ص. ۲۴).

چرا دیوار در اینجا کاهگلی است؟ چرا حالت ناستواری دارد؟ تقریباً بیست سال است من منتظر فروریختن این دیوارها هستم. می‌بینی؟ شکم داده است. مثل اینکه پیر شده، مثل اینکه سال‌هاست به انتظار آوای کلنگ شب و روز را سپری می‌کند. دیوار کهنه کاهگلی راستی هیچ فکر کرده‌ای چرا دیوارهای خانه‌های ایرانی این همه بلند است؟ هیچ دیده‌ای که مردم حتی پشت دیوارهای بلند آهسته صحبت می‌کنند...

گفتم، «بالای شهر حالا دیوارها کوتاه است.»

... قطعاً در آینده دیوارها تغییر شکل خواهند داد. طبیعت نبوده است. او گفته: باش و از آن پس طبیعت بوده است. پس بر این اساس کاج وجود ندارد، دیوار هم وجود ندارد. آنقدر وجود ندارد تا تو نام آن را بیاموزی. این نبودن خیلی مهم است و در نظر بگیر هنگامی که با کلماتی نظیر کاج و دیوار آن‌ها موجود می‌شوند، کلماتی نظیر آزادی، خوشبختی، سعادت، شر، خیر و ... چقدر اهمیت دارند، چون این معانی نیز با نامیدن موجود می‌شوند، بی‌آنکه بتوانی آن‌ها را ببینی (پارسی‌پور، ۱۳۶۹، صص. ۱۵۱-۱۵۲).

۴-۳-۵. آزادی قلم و مطبوعات

براساس آزادی مطبوعات افراد حق دارند افکار و عقاید خود را به وسیله نوشته، کتاب یا نشریه به آگاهی همگان برسانند. از آن‌جا که انعکاس افکار و آرای مختلف، ایفای نقش در شکل‌گیری افکار عمومی و ایجاد نوعی نظارت اجتماعی از مهم‌ترین وظایف مطبوعات است، پس این رسانه‌ها باید بتوانند بدون هر گونه ممیزی، مگر در حد

مجوزات قانونی، مطالب خود را منتشر کنند و به تخلفات آن‌ها نیز براساس قانون، با حضور هیئت منصفه در دادگاه‌های صالح رسیدگی شود (ر.ک. بابایی، ۱۳۷۸، ص. ۱۵۴).

- پدرم سرش را به سرعت تکان می‌داد، می‌آمد خانه و تمام اثاثیه حسین را زیر و رو می‌کرد. گرچه که خانه ما را نگشتند ولی پدرم مقدار زیادی مجله و روزنامه و همچنین دفتر یادداشت حسین را آتش زد (پارسی‌پور، ۱۳۶۹، ص. ۸۰). -گفت، «کتاب‌هایم کجاست؟» -پدرم گفت، «تو انبار زغالی، چند دفعه خواستم آتششان بزنم، می‌ترسیدم دود و دم همسایه‌ها را خبر کند».

حسین با تعجب پدرم را نگاه کرد. پدرم گفت، «شانس آوردیم که مثل خانه فخاری خانه ما را نگشتند، تمام سوراخ سنبه‌های خانه آن‌ها را گشته بودند. فخاری را چند ماه بعد دیدم، گفت یک عالم چیز با خودشان بردند. اگر می‌دانستم که ممکن است یک همچی کاری بکنند همان روز اول همه‌شان را می‌سوزاندم. حسین گفت کتاب‌ها اصلاً خطرناک نبودند (همان، ص. ۳۴-۳۵).

۵. نتیجه

رمان مذکور به دلیل ویژگی و ماهیت منحصر به فرد و پیوندهای نزدیک با جامعه و وقایع اجتماعی و سیاسی با روش تحلیل گفتمان سنخیت زیادی دارد؛ که می‌توان با تأمل و بازخوانی آن، به بزرگ‌ترین مسائل در ذهن شخصیت‌های، نوع مناسبات قدرت و نبود آزادی سیاسی و... پی برد. وقتی واژگان صوری رمان را در مقام قیاس و سنجش بگذاریم، نگرش واقعی متن را خواهیم یافت. اولین نکته بافت متنی در رمان، «گزینش عنوان» است. نویسنده موضع جهان‌بینی خود را در رمان قبل از شروع، معین کرده است. واژه «سگ» و «زمستان» هر دو در معنای نمادین به کار رفته‌اند و بلند بودن زمستان به تداوم شرایط اشاره دارد. «تکرار» از ساده‌ترین روش‌ها برای تثبیت یک مسئله در ذهن مخاطب است که وی بارها و بارها به تکرار، واژه آزادی و عدم آن را

به مخاطب یادآوری کرده که همین تکرار چندین باره واژه «آزادی»، حکایت از میزان اهمیت نقش آن دارد. مقایسه تعداد فراوان واژگان منفی در برابر واژگان مثبت از سویی می‌تواند ناشی از آشفتگی ذهن نویسنده و از سوی دیگر متأثر از ناهمگونی موجود در جامعه نیز باشد. اما محتوای آن‌ها مبین دو قطب منفی و مثبت و نیز یک قطب خنثی است. قطب منفی شامل حسین، حوری و ... و قطب مثبت شامل علی، دایی صبوری، عمومی بزرگ و کوچک و اغلب افراد خانواده است. بهترین نماینده برای قطب خنثی اکثر مردم شهر هستند. روند رمان با این سه قطب و افراد زیرمجموعه‌اش ادامه یافته و راوی اجازه اظهار نظر به افراد مختلف در هر قطب را داده است، در نتیجه محتوای چنین رمانی را نمی‌توان لزوماً محتوایی مثبت یا منفی دانست؛ بلکه دارای یک تم خاکستری است. در این اثر مابین خیر و شر، خوب و بد تضاد داستانی ترسیم شده است. نویسنده با وجود تضاد بین شخصیت‌ها، شخصیت‌های مقابل را بابت کارها و اندیشه‌شان بازخواست نکرده است. صدای رمان را می‌توان صدای فعالی نامید، زیرا بیشتر جمله‌ها فعلیه و کنشگر آن یعنی فاعل، معلوم است. کاربرد قید به‌عنوان یکی از مهم‌ترین نمایه‌های زبان‌شناختی است که به خوبی مبین میزان و شدت جهان‌بینی است. بنابراین توجه به گزینش شکل قیدها و نیز محتوایی که برای آن‌ها بیان شده‌اند، بسیار حائز اهمیت است. گویی هدف نویسنده نشان دادن میزان ظاهربینی مردم و شدت آن است که با این شیوه آن را به نقد کشیده است. با توجه به بررسی‌های صورت‌گرفته شده در زمینه الگوی زمانی می‌توان به این نتیجه رسید که فراوانی وجود زمان‌پریشی، مکان‌پریشی، سوژه‌پریشی و شخصیت‌پریشی در این رمان، حاصل نگاه متکثر، مضطرب و پرسش‌انگیزی است که درون روایت‌ها شکل می‌گیرد. تغییرات متوالی باعث خارج شدن روایت از کارکرد خطی و زنجیره‌ای می‌شود که باعث ایجاد شوک و جابه‌جایی ناگهانی می‌شود. در سطح تفسیر و تبیین، نویسنده گاهی با استفاده از اسطوره باعث به‌وجود آمدن بینامتنیت اسطوره‌ای شده است. پارسی‌پور ضمن فراخوانی متون مختلف

همچون قرآن، روایات، اشعار شاعران قبلی و استفاده از ضرب‌المثل‌ها، اصطلاحات عامیانه در پی تبیین اوضاع سیاسی، اجتماعی و فرهنگی جامعه است. او با گفتمانی ضد استعماری به بیان مسائلی چون اوضاع نابسامان سیاسی، اجتماعی و فرهنگی می‌پردازد. پارسی‌پور به زبانی نمادین و رمزگونه، عدم آزادی (در انواع مختلف آن: بیان، عقاید، فعالیت‌های سیاسی و...) را بیان کرده و خواستار دگرگون کردن شرایط است. او با تقویت روحیه مبارزطلبی به دنبال کسب مفاهیمی چون آزادی و تغییر است.

منابع

- آقاگل‌زاده، ف. (۱۳۹۴). *تحلیل گفتمان انتقادی*. تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- آهنگر، ع. و امیرمشهدی، م. (۱۳۹۹). تحلیل استعاره‌های بوستان سعدی براساس نظریه آمیزه مفهومی. *علم زبان*، ۷ (۱۲)، ۱۰۵-۱۵۲.
- افراشی، آ.، حسامی، ت.، و کریستینا سالاس، ب. (۱۳۹۱). بررسی استعاره‌های جهتی در زبان‌های اسپانیایی و فارسی. *پژوهش‌های زبان و ادبیات تطبیقی*، ۴، ۱-۲۵.
- انصاری، م. (۱۳۶۷/۱۹۸۸). *دادگاه عدل مردمی*. ایالات متحده آمریکا: واشینگتن دی. سی.
- بابائی، ح. (۳۷۸). *آزادی قلم و بیان*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تهران. مجتمع آموزش عالی قم.
- بهبهانی، م.، خاکپور، س.، و گرجی، م. (۱۳۹۲). بررسی و تحلیل انتقادی گفتمان رمان سگ و زمستان بلند. *مطالعات داستانی*، ۴، ۵-۲۲.
- پارسی‌پور، ش. (۱۳۶۹). *سگ و زمستان بلند*. تهران: اسپرک.
- پاینده، ح. (۱۳۹۷). *نظریه و نقد ادبی (درسنامه‌ای میان رشته‌ای)*. تهران: سمت.
- پیروز، غ.، و محرایی کالی، م. (۱۳۹۴). بررسی معنی‌شناختی حسن تعبیرات مرتبط با مرگ در غزلیات حافظ. *ادب پژوهی*، ۳۲، ۸۱-۱۰۳.
- تسلیمی، ع. (۱۳۸۸). *گزاره‌هایی در ادبیات معاصر ایران*. تهران: کتاب آمه.

- جعفری لنگرودی، م. (۱۳۷۶). *ترمینولوژی حقوق*. تهران: چاپ احمدی.
- جهانگیری، ج.، و بندر ریگی‌زاده، ع. (۱۳۹۲). زبان، قدرت و ایدئولوژی در رویکرد انتقادی نورمن فرکلاف به تحلیل گفتمان. *پژوهش سیاست نظری*، ۱۴، ۵۷-۸۲.
- حجسته‌پور، س.، گذشتی، م.، و فرزاد، ع. (۱۳۹۹). مشخصه‌های زنانه‌نویسی در ادبیات داستانی با نگاهی به رمان «سگ و زمستان بلند» شهرنوش پارس‌پور براساس سبک‌شناسی فمینیستی سارا میلر. *تاریخ ادبیات*، ۱۴، ۴۷-۷۲.
- درپر، م. (۱۳۹۲). بررسی ویژگی‌های سبکی داستان کوتاه جشن فرخنده از جلال‌آل‌احمد با رویکرد سبک‌شناسی انتقادی. *جستارهای زبانی*، ۱، ۳۹-۶۴.
- ذوالفقاری، ح. (۱۳۸۷). تفاوت کنایه با ضرب‌المثل. *پژوهش زبان و ادبیات فارسی*، ۱۰، ۱۰۹-۱۳۳.
- رجایی شیرازی، م. (۱۳۵۳). *معالم البلاغه در علم معانی و بیان و بدیع*. شیراز: دانشگاه شیراز.
- رزمجو، آ.، و بلوچ، ل. (۱۳۹۱). ترجیح دختران ایرانی نسبت به کاربرد خوش‌گویی در زبان فارسی با استفاده از روش دلفی. *زبان‌شناسی و گویش‌های خراسان*، ۴ (۱)، ۱۰۱-۱۳۴.
- رضایی، ر. (۱۴۰۰). تحلیل کارکردهای گسست‌گفتمانی در رمان نگران نباش اثر مهسا محب‌علی؛ رویکردی نشانه‌معناشناختی به تحلیل گفتمان ادبی. *روایت‌شناسی*، ۵ (۱۰)، ۳۱۱-۳۴۳.
- زمانی، ف.، و درپر، م. (۱۴۰۱). بینان‌شناسی ابر پی‌رنگ مرگ - زندگی در اسطوره‌ی یمه / جم در رمان‌های معاصر فارسی. *روایت‌شناسی*، ۶ (۱۲)، ۲۳۵-۲۶۱.
- صفوی، ک. (۱۳۸۹). *زبان‌شناسی و ادبیات تاریخیچه چند اصطلاح*. تهران: هرمس.
- طاهرزاد، ن.، شعیری، ح.، و ایرجی، م. (۱۴۰۱). تحلیل روایت‌پیشی و چالش‌های نشانه‌معنایی آن با تأکید بر داستان شازده احتجاب. *روایت‌شناسی*، ۶ (۱۲)، ۳۴۱-۳۶۴.

طباطبایی مؤتمنی، م. (۱۳۷۵). *آزادی‌های عمومی و حقوق بشر*. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

فتوحی، م. (۱۳۹۰). *سبک‌شناسی نظریه‌ها، رویکردها و روش‌ها*. تهران: سخن.

فرکلاف، ن. (۱۳۷۹). *تحلیل انتقادی گفتمان*. ترجمه ف. شایسته پیران و دیگران. تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ای.

قاسم‌زاده، ح. (۱۳۷۸). *استعاره و شناخت*. تهران: فرهنگان.

قانونی، ح.، و غلامحسینی، پ. (۱۳۹۶). ادبیات عامه (ضرب‌المثل‌ها و کنایات) و بازتاب آن در رمان‌های جلال آل احمد. *مطالعات زبانی و بلاغی*، ۱(۱۵)، ۱۱۷-۱۴۰.

کریمی، ع.، و سبزیان‌پور، و. (۱۳۹۸). خوانش داستان الفقراء براساس گفتمان انتقادی فرکلاف. *پژوهشنامه ادبیات داستانی*، ۱(۲۶)، ۹۵-۱۱۱.

مدرسی، ی. (۱۳۸۷). *درآمدی بر جامعه‌شناسی زبان*. تهران: انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

میرفخرایی، ت. (۱۳۸۳). *فرایند تحلیل گفتمان*. تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها.

هاشمی، ز. (۱۳۸۹). *نظریه استعاره مفهومی از دیدگاه لیکاف و جانسون*. *ادب پژوهی*، ۴(۱۲)، ۱۱۹-۱۴۰.

یارمحمدی، ل. (۱۳۹۳). *گفتمان‌شناسی رایج و انتقادی*. تهران: هرمس.

یحیی‌زاده، ب.، و کاظمی، ف. (۱۴۰۱). بررسی تولید بیناگفتمانی در حکایت‌های مولانا از منظر تحلیل گفتمان انتقادی. *روایت‌شناسی*، ۶(۱۱)، ۴۹۵-۵۲۶.

یگانه، ف.، و افراشی، آ. (۱۳۹۵). *استعاره‌های جهتی در قرآن با رویکرد شناختی*. *جستارهای زبانی*، ۵، ۱۹۳-۲۱۶.

یورگنسن، م. (۱۳۹۸). *تحلیل گفتمان*. ترجمه ه. خلیلی. تهران: نشر نی.

یول، ج. (۱۳۸۵). *بررسی زبان*. ترجمه ع. بهرامی. تهران: رهنما.

References

- Aghagolzadeh, F. (2014). *Critical discourse analysis*. Third edition. Tehran: Scientific and Cultural Publications.
- Ahangar, A. A., Amir Mashhadi, M. (2019). Analysis of Bostan Saadi's metaphors based on the theory of conceptual mixture. *Science of Language*, 12, 105-152.
- Afrashi, et al. (2011). Investigation of directional metaphors in Spanish and Persian languages. *Comparative language and literature researches*, 4, 1-25.
- Ansari, M. (1988 AD). *People's Court of Justice*. United States of America: Washington, D.C. C.
- Babaei, H. (1999). *Freedom of Pen and Expression*. Master's Thesis. University of Tehran. Qom Higher Education Complex.
- Behbahani, M., Khakpour, S., & Gorji, M. (2012). Review and critical analysis of the discourse of the novel. *Dog and Long Winter. Fiction studies*, 4, 5-22.
- Darper, M. (2012). Investigation of the stylistic characteristics of the short story of Jalal Al-Ahmad's "Jashan Farkhandeh" with the approach of critical stylistics. *Linguistic Essays Quarterly*, 1, 39-64.
- Fotoohi, M. (2011). *Stylology of theories, approaches and methods*. Tehran: Sokhn.
- Fairclough, N. (2000). Critical analysis of discourse. The translator of Fatima Shaisteh Piran and others. First Edition. Tehran: Media Studies and Research Center.
- Ghasemzadeh, H. (1999). *Metaphor and Knowledge*. Tehran: Farhangan.
- Ghanooni, H., & Gholamhosseini, P. (2016). Public literature (proverbs and allusions) and its reflection in Jalal Al Ahmad's novels. *Linguistic and rhetorical studies*, 15, 117-140.
- Hashemi, Z. (2010). Conceptual metaphor theory from the perspective of Likoff and Johnson. *Literary Studies Quarterly*, 12, 119-140.
- Jafari Langroudi, M. J. (1997). *Legal terminology*. Eighth edition. Tehran: Ahmadi Press.
- Jahangiri, J., and Bandar Rigizadeh, A. (2012). Language, power and ideology in Norman Fairclough's critical approach to discourse analysis. *Theoretical policy research*, 14, 57-82.
- Karimi, A., & Sabzianpour, V. (2018). Reading the story of the poor based on Fairclough's critical discourse. *Quarterly Research Journal of Fiction Literature*, Razi University, 26, 95-111.
- Khojastepour, S., & colleagues. (2019). Characteristics of female writing in fiction literature with a look at the novel "Long Winter Dog" by

- Shahrnoosh Parsipour based on Sarah Miller's feminist stylistics. *A two-chapter book on the history of literature*, 84, 47-72.
- Kovecses, Z. (2010). *Metaphor and Emotion. Language Culture and Body in Human Feeling*. Cambridge: Cambridge university press.
- Knowles, M., & Rosamand, M. (2005). *Introducing Metaphor*. London and New York: Routledge
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors We live by*. Chicago: The university of Chicago press.
- Mirfakhrai, T. (2004). *Discourse analysis process*. Tehran: Media Studies and Research Center.
- Modaresi, Y. (2008). *An introduction to the sociology of language. What is the second* Tehran: Publications of Humanities and Cultural Studies Research Institute.
- Nubiola, J. (2000). *El valor cognitive de las Metaphoras*. Pamplona. P. perez- ILzarbay R. Lazaro. Eds. *Verdad bibny belleza. Cuandolos filosofos hablan de los valires, Cuadernos de Anuario Filosofico*, pp.103,
- Ortiz Diaz Guerra, M.J. (2009). *La Metaphora visual Incorporada: Aplicacion de la Teoria Integrada de la Metaphora primaria a un corpus a un corpus Audiovisual*. Phd. Dissertation. Alicante: Universidad de Alicante. Departamenti de Comunicacion y Psicologia Social.
- Parsipur, Shahrnoush. (1990). *Dog and long winter*. second edition. Tehran: Spark.
- Payandeh, H. (2017). *Literary theory and criticism (an interdisciplinary textbook)*. First edition, Tehran: Samit.
- Pirouz, Gh., & Munira Mehrabi, K. (2014). *Semantic analysis of good interpretations related to death in Hafez's sonnets. literature study*, 32, 81-103.
- Rajaei Shirazi, M. Kh. (1974). *The teacher of rhetoric in the science of meanings and expression and innovation*. Shiraz: Shiraz University.
- Rezaei, R. (2021). *Analyzing the functions of discursive discontinuity in the novel "Don't Worry" by Mahsa Moheb Ali; A semantic sign approach to the analysis of literary discourse. Bi-quarterly journal of narratology*, 10, 311-343.
- Razmjo, A., & Baloch, L. (2011). *Iranian girls' preference for the use of euphemism in Persian language using the Delphi method. Linguistics and dialects of Khorasan*, 1, 101-134.
- Safavi, K. (2010). *Linguistics and literature, the history of several terms*. Third edition. Tehran: Hermes.

- Taherenjad, N., Shairi, H.R., & Iraj, M. (2022). Analysis of narratology and the challenges of its semantic sign with an emphasis on the story of Prince Ihtjab. *Narrative Science*, 12, 341-364.
- Tabatabai Motamani, M. (1996). *Public freedoms and human rights*. second edition. Tehran: Tehran University Press.
- Taslimi, A. (2009). *Propositions in contemporary Iranian literature*. second edition. Tehran: Kitab Ame.
- Turner, M. (1996). *The Literary Mind*. Oxford: University.
- Yarmohammadi, L. (2013). *Popular and critical discourse*. Third edition. Tehran: Hermes.
- Yahyazadeh, S. B., & Kazemi, F. (2022). Investigation of interdiscourse production in Rumi's anecdotes from the perspective of critical discourse analysis. *Biannual journal of narratology*, 11, 495-526.
- Yeganeh, F., & Afrashi, A. (2015). Directional metaphors in the Qur'an with a cognitive approach. *Linguistic essays*, 5, 193-216.
- Yule, G. (2006). *Language review*. Translated by Ali Bahrami. First Edition. Tehran: Rahnama.
- Yorgensen, M. (2018). *Discourse analysis*. Translated by Hadi Khalili. Tehran: Ney Publishing.
- Zamani, F., & Dorper, M. (2022). Inter-anthropology of the dark shadow of death-life in the myth of Yameh/Jam in contemporary Persian novels. *Narratology*, 12, 235-261.
- Zolfaghari, H. (2008). The difference between irony and proverb". Two-quarter scientific-research journal. *Persian language and literature research*, 10, 109-133.